

YATIRIM YOLUYLA KAZANILAN TÜRK VATANDAŞLIĞININ İPTALİ VE GERİ ALINMASI

*Annulment and Withdrawal of the Turkish Citizenship Acquired
Through Investment*

Çiçek ÖZGÜR*

ÖZ

Yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması usulünde gerekli yatırım miktarları belirlenirken, Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 20/2’de bazı bentlerde, ilgili yatırımların üç yıl elde tutulması şartıyla vatandaşlık başvuru sürecinin başlatıldığı anlaşılmaktadır. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “*Yabancı Yatırımcıların İstisnai Olarak Türk Vatandaşlığını Kazanmalarına İlişkin Usul ve Esaslar*” başlıklı belgede, kişilerin belirtilen yatırım şartlarını öngörülen üç yıllık süre boyunca taşımaya devam etmeleri gerektiği, aksi takdirde Türk vatandaşlığı kazanma kararının 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK) m. 31 uyarınca iptal edileceği şeklinde bir açıklamaya yer verilmesi çalışmamızın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Nitekim bu gerekçeyle iptal kararı verilmesinin mümkün olup olmadığı tartışılmaya değer niteliktedir. Diğer yandan, bu durum

Makale Geliş Tarihi / Date Received: 30.05.2025

Makale Kabul Tarihi / Date Accepted: 05.05.2026

* Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: cozgur@erciyes.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6195-0964>, ROR ID: <https://ror.org/047g8vk19>.

açısından, TVK m. 40 kapsamında düzenlenen vatandaşlık kararlarının geri alınması hükmünün de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda, yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması kısaca incelendikten sonra, Türk vatandaşlığının iptaline ve geri alınmasına ilişkin genel bilgiler anlatılmakta ve yatırım yoluyla kazanılan Türk vatandaşlığı özelinde değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Vatandaşlığının Kazanılması, Yatırım, Türk Vatandaşlığının İptali, Vatandaşlık Kararlarının Geri Alınması, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü.

ABSTRACT

While the requisite investment thresholds are explicitly prescribed within the framework governing the acquisition of Turkish citizenship by investment, it is observed that certain subparagraphs of Article 20/2 of the Regulation on the Implementation of the Turkish Citizenship Law provide that the initiation of the citizenship application process is contingent upon the maintenance of the relevant investments for a minimum period of three years. This article takes as its point of departure the document entitled “*Procedures and Principles Regarding the Exceptional Acquisition of Turkish Citizenship by Foreign Investors*,” issued by the Directorate General of Civil Registration and Citizenship Affairs, which provides that individuals are required to continue to satisfy the prescribed investment conditions for a period of three years; failing this, Turkish citizenship shall be annulled pursuant to Article 31 of the Turkish Citizenship Law (TCL) No. 5901. Indeed, whether it is legally permissible to issue an annulment decision on such grounds remains a matter open to doctrinal and jurisprudential debate. In this regard, the provision governing the withdrawal of administrative decisions on citizenship, as set forth in Article 40 of the TCL, should also be considered and evaluated accordingly. In this article, a concise examination of the acquisition of Turkish citizenship by investment is first undertaken, followed by an overview of the general framework governing the annulment and withdrawal of Turkish citizenship, and subsequently an assessment specifically focused on Turkish citizenship acquired through investment.

Keywords: Acquisition of Turkish Citizenship, Investment, Annulment of Turkish Citizenship, Withdrawal of Administrative Decisions about Citizenship, Directorate General of Civil Registration and Citizenship Affairs.

GİRİŞ

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun¹ (TVK) “*Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller*” başlıklı m. 12/1 hükmüne, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu² (UİK) m. 27/9 hükmü gereğince eklenen (b) bendindeki düzenlemenin ilk kısmı, doktrin ve uygulamada “*yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması*” şeklinde adlandırılmaktadır³. İlgili değişiklik sonrasında TVK m. 12/1-b hükmü uyarınca, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumun bulunmaması şartıyla; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu⁴ (YUKK) m. 31/1-j bendi uyarınca ikamet izni alanlar ve bu kişilerin yabancı eşi ile kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı

¹ Resmî Gazete, 12 Haziran 2009, s. 27256.

² Resmî Gazete, 13 Ağustos 2016, s. 29800.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Necla Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma (On İki Levha Yayıncılık, 2022). Elif Yüksek, Türk Vatandaşlığının Yatırım Yoluyla Kazanılması (Yetkin Yayınları, 2023). Mikail Enes Çuban, Türkiye, İngiltere ve Malta Hukuk Sistemlerinde Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılmasının Mukayeseli İncelenmesi (Adalet Yayınevi, 2023). Alper Çağrı Yılmaz, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Yatırımcı Vatandaşlık Olgusu: *Ius Pecuniae*,” Public and Private International Law Bulletin (PPIL) 38, S. 1 (2018): 191-216, <https://dx.doi.org/10.26650/ppil.2018.38.1.0004>. Nimet Özbek, “Comparative Study on Citizenship by Investment: Example of Turkey,” Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XI, S. 2 (2021): 3-19, <https://doi.org/10.52273/sduhfd.1014936>. Nazlı Töre, “Yatırım Yoluyla İkamet ve Vatandaşlık,” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) 11, S. 39 (Temmuz 2019): 83-108. İlyas Gölcüklü, “Güncel Gelişmeler Işığında Yatırım Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması: Problemler ve Çözüm Önerileri,” PPIL 40, S. 1 (2020): 125-137, <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.1.0028>. Talat Kaya, “Dünyadaki Örnekler Işığında Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Uygulamasına Eleştirel Bir Bakış,” İnönü University Law Review 12, S. 1 (2021): 115-132, <https://doi.org/10.21492/inuhfd.840448>. Didem Kayalı, “Etkili Vatandaşlık İlkesi ile Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Programları Üzerine Bazı Düşünceler,” PPIL 43, S. 1 (2023): 105-137, <https://doi.org/10.26650/ppil.2023.43.1.1240913>. Burcu İrge Erdoğan, “According to the Turkish Citizenship Law No. 5901 Evaluation of The Polygamy Problem in Acquiring Turkish Citizenship Through Investment with the Recent Decision of the 2nd Civil Chamber of the Supreme Court of Verdict Dated 04.26.2022,” Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7, S. 1 (2024): 224-240, <https://doi.org/10.51120/NEUHF.2024.116>. Gökçen Elif Toksoy, “Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılması: Problemler ve Çözüm Önerileri,” Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, 2023.

⁴ Resmî Gazete, 11 Nisan 2013, s. 28615.

yabancı çocukları, Cumhurbaşkanı kararıyla Türk vatandaşlığını istisnâ olarak kazanabilecek kişi gruplarından biri olarak düzenlenmektedir⁵. YUKK m. 31/1-j bendinde ise “*Türkiye’de çalışmayan ancak Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar...*” kısa dönem ikamet izni⁶ alabilecek yabancı gruplarından biri olarak sayılmaktadır. Hükümde geçen yatırımın kapsam ve tutarı ise “*Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*”⁷ (TVKUY) ile belirlenmektedir⁸.

Yatırım yoluyla kazanılan Türk vatandaşlığının kaybına ilişkin TVK’da özel bir düzenleme olmaması itibarıyla, Türk vatandaşlığının kaybına ilişkin hükümler uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır. Türk vatandaşlığının kaybı hâlleri başlıklı TVK m. 23 uyarınca, Türk vatandaşlığının, yetkili makam kararıyla veya seçme hakkının kullanılmasıyla kaybedileceği belirtilmektedir. Vatandaşlığın kaybını iradî ve irade dışı kayıp olmak üzere tasnif ettiğimizde ise Türk vatandaşlığından çıkma (TVK m. 25) ve Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybı (TVK m. 34) iradî kayıp hâlleri; Türk vatandaşlığının iptali (TVK m. 31) ve Türk vatandaşlığını kaybettirme (TVK m. 29) ise irade dışı kayıp hâlleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek olarak, TVK m. 40’ta düzenlenen vatandaşlık kararlarının geri alınması hükmü de irade dışı olarak Türk vatandaşlığının kaybı sonucunu doğurmaktadır⁹.

⁵ Çalışmamızın odak noktasının yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılması usulündeki sıkıntılar olması itibarıyla, Turkuaz karta ilişkin düzenlemeler çalışmamızın kapsamı dışında tutulmuştur. Turkuaz kart hakkında detaylı bilgi için bkz. Alihan Çelik, *Türk Yabancılar Hukuku Bakımından Turkuaz Kart Uygulamasının Yeri ve Rolü* (Adalet Yayınevi, 2023). Ayrıca bkz. Ömür Karaağaç, “Nitelikli Yabancı Yatırımcı Kavramı ve Buna Bağlı Hüküm ve Sonuçlar,” içinde *Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi - Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları*, Ed. Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit (Yetkin Yayınları, 2023): 223-245.

⁶ İkamet izni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Emre Esen, *Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri* (Beta Yayınları, 2019); Şule Arslan, *Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahat Hakkı* (On İki Levha Yayıncılık, 2018).

⁷ Resmî Gazete, 06 Nisan 2010, s. 27544.

⁸ Bkz. “*Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması, başvuru için gerekli belgeler ve yapılacak işlemler*” başlıklı TVKUY m. 20/2.

⁹ Türk vatandaşlığının kaybı hususunda genel bilgi için bkz. Ergin Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (Filiz Kitabevi, 2023): 122-156; Turgut Turhan ve Feriha Bilge Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku* (Yetkin Yayınları, 2017): 117-157; Rona Aybay,

Çalışmamızda yatırım yoluyla kazanılan Türk vatandaşlığının iptali ve geri alınması meselesinin tercih edilmesinin sebebi, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVİGM) tarafından yayımlanan “*Yabancı Yatırımcıların İstisnai Olarak Türk Vatandaşlığını Kazanmalarına İlişkin Usul ve Esaslar*”¹⁰ başlıklı belgede yer alan “*Sorumluluk ve Türk Vatandaşlığının İptali*” başlıklı 8. maddesinde yer verilen ifadelerden kaynaklanmaktadır. İlgili maddede kişilerin belirtilen yatırım şartlarını öngörülen üç yıllık süre boyunca taşımaya devam etmeleri gerektiği, aksi takdirde Türk vatandaşlığı kazanma kararının TVK m. 31 uyarınca iptal edileceği şeklinde bir açıklamaya yer verilmektedir. Ancak Türk vatandaşlığının iptaline ilişkin TVK m. 31 hükmü kapsamında bu gerekçe ile iptal kararı verilmesinin mümkün olup olmadığı tartışmaya değer niteliktedir. Diğer yandan, bu durum açısından, TVK m. 40 kapsamında düzenlenen vatandaşlık kararlarının geri alınması hükmünün de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, çalışmamızda öncelikle yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması usulü ile Türk vatandaşlığının iptaline ve geri alınmasına ilişkin genel bilgiler kısaca anlatıldıktan sonra; esas itibarıyla yatırım yoluyla kazanılan Türk vatandaşlığının iptali ve geri alınmasına dair özellik gösteren durumların örnek kararlarla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

I. TÜRK VATANDAŞLIĞININ YATIRIM YOLUYLA KAZANILMASI

Türk vatandaşlığının kazanılmasına dair işlemler, İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmektedir (TVK m. 19/2). Türk vatandaşlığını yatırım yoluyla kazanmak isteyen yabancı hakkında, İçişleri Bakanlığı'nın yazılı talimatı üzerine, müracaat makamları tarafından dosya düzenlenmektedir

Nimet Özbek ve Gizem Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku (Siyasal Kitabevi, 2019):* 161-223; Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku (Seçkin Yayıncılık, 2025):* 133-172; 178-182; 208-209; Gülin Güngör, *Tâbiyet Hukuku (Gerçek Kişiler - Tüzel Kişiler - Şeyler), (Yetkin Yayınları, 2024),* 191-252; B. Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku (İstanbul: Beta Yayınları, 2022):* 229-287; Hacı Can, *Vatandaşlık Hukuku Temel Bilgiler (Adalet Yayınevi, 2025):* 135-138.

¹⁰ <https://nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/talimat/yabanci-yatirimcilarin-istisnai-olarak-turk-vatandasligini-kazanmalarina-iliskin-usul-ve-esaslar.pdf> (ET. 10.12.2024). Çalışmamızın devamında “*NVİGM - Usul ve Esaslar*” şeklinde anılacaktır.

(TVK m. 19/2; TVKUY m. 20/3). Müracaat makamları ise TVK m. 37 uyarınca, yurt içinde ikamet edilen yer valiliği; yurt dışında ise dış temsilciliklerdir. Başvuru, bizzat yabancı tarafından yapılabileceği gibi, bu hakkın kullanılmasına ilişkin özel vekâletname ile de yapılabilir (TVK m. 37; TVKUY m. 64/1).

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “*Yabancı Yatırımcıların Türk Vatandaşlığını Kazanmaları - Yabancı yatırımcıda aranan kriterler -Yabancı yatırımcılar için başvuru/vatandaşlık işlem adımları*” başlıklı kitapçıkta¹¹ birinci adımda uygunluk belgesinin alınması, ikinci adımda ikamet izni alınması ve üçüncü adımda vatandaşlık başvurusu yapılması gerektiği şematik bir şekilde açıklanmaktadır.

Birinci adımda alınması öngörülen uygunluk belgesi, TVK ve TVKUY kapsamında kullanılan bir kavram değildir. Uygunluk belgesi “*NVİGM - Usul ve Esaslar*” m. 2/1-e kapsamında “*Uygunluk Belgesi: Yönetmeliğin 20’nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ve başvuru sahibinin aranan şartları taşıdığına ilgili Bakanlık/Kurum tarafından tespit edildiğine ilişkin belgeyi,*” ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. Yönetmelik’te belirtilen kapsam ve tutarda yatırım şartlarının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde uygulanacak usul ve esasların detayları ise ilgili tespit kurumu tarafından belirlenmektedir (TVKUY m. 20/9). Bu bağlamda da yatırım türüne göre farklı tespit kurumlarının yetkili kılındığı görülmektedir. Yatırım türüne göre Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu yetkili kılınmıştır. Yapılacak yatırımlara ilişkin olarak verilecek uygunluk belgelerine ilişkin olarak gerekli bilgiler, çeşitli genelgeler ve açıklayıcı yazılarla belirlenmekte ve ilgili kurumların web sitelerinde de yayımlanmaktadır.

Yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılmasına ilişkin olarak 2022 yılında Yönetmelik’te yapılan bir değişiklikle¹² “*süreci takip etmek amacıyla İçişleri Bakanlığı bünyesinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre,*

¹¹ Bkz. <https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/Duyurular/yabanciyatirimciturkvatandasligiislemadimlari.pdf> (ET. 13.12.2024).

¹² Bkz. “*Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” (Cumhurbaşkanı Karar Sayısı ve Tarihi: 5072 - 5.1.2022; Resmî Gazete, 06 Ocak 2022, s. 31711).

Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulabilir” şeklinde usule ilişkin bir yenilik de getirilmiştir (TVKUY m. 20/7). Hükümden anlaşılacağı üzere, ilgili komisyonun görevi sadece süreci takip etmek şeklinde belirlenmiş olup, herhangi bir karar verme yetkisi tanınmamaktadır¹³.

A. Yatırım Miktarı ve Türleri

Türk vatandaşlığının yatırım yoluyla kazanılması için gerekli yatırım miktarı ve türleri TVKUY m. 20/2 hükmü kapsamında belirlenmektedir. İlgili hüküm kabul edildiği günden beri sürekli değişikliklere maruz kalmaktadır¹⁴. Hükümün güncel hâli uyarınca, vatandaşlık başvurusu yapmak isteyen yabancı ülke vatandaşlarının, aşağıda sayacağımız yatırım türlerinden birini gerçekleştirmesi yeterlidir. TVKUY m. 20/2 hükmü kapsamında sayılan yatırım türleri:

a) Sabit Sermaye Yatırımı

En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında sabit sermaye yatırımı gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Uygunluk belgesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından verilmektedir.

b) Taşınmaz Mal Satın Alma veya Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi Yapma

Yabancı, en az 400.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarındaki kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurulmuş ya da üzerinde yapı bulunan arsa vasıflı taşınmazı tapu kayıtlarına **üç yıl satılmaması şerhi koyulmak şartıyla** satın alması yatırım olarak nitelendirilmektedir. Yahut yabancı, kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulmuş, en az 400.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarı

¹³ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 122.

¹⁴ İlgili değişiklikler hakkında bkz. (Resmî Gazete, 12 Aralık 2023, s. 32397; Resmî Gazete, 13 Mayıs 2022, s. 31834; Resmî Gazete, 06 Ocak 2022, s. 31711; Resmî Gazete, 07 Aralık 2018, s. 30618; Resmî Gazete, 19 Eylül 2018, s. 30540; Resmî Gazete, 05 Mayıs 2017, s. 30057; Resmî Gazete, 12 Ocak 2017, s. 29946) https://www.kanunum.com/Yont/2010-139/TURK-VATANDASLIGI-KANUNUNUN-UYGULANMA-SINA-ILISKINYONETMELIK_xxvid30869930_xxmid30869930_search#30869930, (ET. 12.12.2024).

peşin olarak yatırılan ve tapu siciline **üç yıl süreyle devir ve terkinin yapılmayacağı taahhüdü şerh edilmek şartıyla** noterde düzenlenmiş sözleşme ile taşınmazın satışının vaat edildiğine ilişkin taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yapması da yeterlidir. Uygunluk belgesi; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmektedir¹⁵.

c) İstihdam Oluşturma

Yabancıların, en az 50 kişilik istihdam oluşturduğunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından tespit edilmesi gerekmektedir. İstihdam sağlanmasına ilişkin uygunluk belgesi talepleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde, Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü (UİGM) tarafından değerlendirilmektedir¹⁶. Yönetmelik'te yalnızca “*En az 50 kişilik istihdam*” ifadesine yer verilmekle birlikte, UİGM tarafından yayımlanan açıklamalara bakıldığında, yabancı yatırımcının en az 50 kişilik Türk vatandaşı istihdam etmesi gerektiği belirtilmektedir.

d) Mevduat Hesabı Açma

En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında mevduatın, **üç yıl tutma şartıyla**, Türkiye’de faaliyet gösteren bankalara yatırılması gerekmektedir. Uygunluk belgesi, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından verilmektedir.

e) Devlet Borçlanma Araçları

En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında Devlet borçlanma araçlarının satın alınması gerekmektedir. Devlet borçlanma araçları **üç yıl tutulma şartıyla** alınmaktadır. Uygunluk belgesi, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından verilmektedir.

¹⁵ Uygulamaya yönelik bilgi için bkz. Uygur Günerbüyük, Yabancıların Taşınmaz Alımı ile Vatandaşlık Kazanmaları - Uygulamacı El Kitabı (Seçkin Yayıncılık, 2025). Ayrıca bkz. Ahmet Dülger, “Taşınmaz Satın Alınmasıyla Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılmasında Değerleme Raporu ve Uygunluk Belgesi Alınması,” İnÜHFD 16, S. 1, (2025): 167-180.

¹⁶ <https://www.cs.gb.gov.tr/uiigm/genel-bilgi/%C4%B1stisnai-turk-vatandasligi/>, (ET. 20.01.2025).

f) Gayrimenkul Yatırım Fonu veya Girişim Sermayesi Yatırım Fonu Katılma Payı

En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında gayrimenkul yatırım fonu katılma payı veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma payı satın alınması gerekmektedir. Alınan katılma paylarının **en az üç yıl tutulması zorunludur**. Uygunluk belgesi, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından verilmektedir.

g) Bireysel Emeklilik Fonları

En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında katkı payının, kapsamı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenen fonlarda tutma ve **üç yıl sistemde kalma şartıyla** bireysel emeklilik sistemine yatırılması gerekmektedir. Uygunluk belgesi, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından verilmektedir.

İlgili tespit kurumunca olumlu görüş bildirilmesi ve uygunluk belgesi verilmesi hâlinde, YUKK m. 31/1-j bendi kapsamında kısa dönem ikamet izni düzenlenebilmesi için gerekli belgeler ile birlikte İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne başvurulmaktadır¹⁷. Bu kapsamda kısa dönem ikamet izni başvurusunun olumlu sonuçlanmasından sonra; vatandaşlık kazanmak için başvuru, alınan ikamet izni ve vatandaşlık başvurusu için gerekli belgeler (TVKUY m. 20/3) ile birlikte İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü'ne yapılmaktadır. İlgili kişi hakkında vatandaşlık başvuru dosyası düzenlenerek NVİGM'ye gönderilmektedir¹⁸.

¹⁷ Yabancı yatırımcı kısa dönem ikamet izni için il göç idaresine başvurduğunda, vatandaşı olduğu ülkeden alacağı sabıka kaydı talep edildiği; ancak uygulamada ibraz edememesi hâlinde "altı ay içinde sabıka kaydını ibraz edeceğine" dair yazılı taahhüt alınmak suretiyle işlemlere devam edildiği ve hatta vatandaşlık kazanma sürecinin bile tamamlandığı ifade edilmektedir (Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 159-160). Kanaatimizce kişi, vatandaşı olduğu ülkelerin yetkili makamları tarafından düzenlenen adli sicil geçmişini detaylı bir şekilde gösteren bir belge ibraz etmediği sürece, ikamet iznine dair işlemlerin dahi mutlaka bekletilmesi gerekmektedir.

¹⁸ Bkz. <https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/Duyurular/yabanciyatirimciturkvatandasligiislemadimlari.pdf> (ET. 13.12.2024).

B. Başvurunun Değerlendirilmesi ve Karar Makamı

Vatandaşlık başvuru dosyası açılan yabancı hakkında, millî güvenlik ve kamu düzeni¹⁹ bakımından engel teşkil edecek bir durumun olup olmadığının tespiti için Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı (MİT) ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden (EGM) arşiv araştırması istenmektedir (TVKUY m. 35/2). İlgili kurumlar tarafından yapılacak araştırmanın çerçevesi “*Araştırma, soruşturma ve geçerlilik süresi*” başlıklı TVKUY m. 72 hükmünde belirlenmektedir²⁰. Yapılan araştırma neticesinde, vatandaşlık başvurusu yapan yabancı millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumunun bulunup bulunmadığı tespit edilerek araştırmanın sonucu açık bir şekilde bildirilmektedir (TVKUY m. 35/4).

Arşiv araştırması sonucunda millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumu bulunan yabancıların talepleri, İçişleri Bakanlığı tarafından reddedilmektedir (TVK m. 12/2)²¹. Arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması hâlinde ise başvuru dosyası Cumhurbaşkanlığı'na gönderilmektedir. Türk vatandaşlığının yatırım yoluyla kazanılmasına ilişkin nihai karar, Cumhurbaşkanı tarafından verilmektedir (TVK m. 12/1; TVKUY m. 20/2 ve m. 35/6). Bu noktada, ilgilinin aranan bütün şartları taşımasına rağmen, vatandaşlık başvurusunun değerlendirilmesinde idarenin takdir yetkisi olduğu unutulmamalıdır²².

¹⁹ Millî güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının değerlendirilmesi hakkında bkz. Mustafa Erkan, “Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında ‘Millî Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramlarının İncelenmesi,” içinde Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu, 18-20 Nisan Antalya, Ed. Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli (Savaş Yayınevi, 2019): 17-39.

²⁰ İlgili maddenin özellikle 5. fıkrasının değerlendirilmesi ve eleştirisi için bkz. Mustafa Erkan, “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 72/5. Maddesinin Kanunilik İlkesi ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Bağlamında Değerlendirilmesi,” Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, S. 175 (Mart 2019): 329-356.

²¹ İlgili hüküm, 2017 yılında 7039 sayılı “*Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile 12. maddeye 2. fıkra olarak eklenmiştir (Resmî Gazete, 3 Aralık 2017, s. 30229). Söz konusu değişikliğin değerlendirilmesi hakkında bkz. Mustafa Erkan, “Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi,” PPIL 39, S.2 (2019): 415-446, 427-429, <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0023>.

²² İdarenin takdir yetkisinin değerlendirilmesi hakkında bkz. Cemre Tüysüz, “Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi,” İnÜHFD 13, S.1

C. Düzenlemeye Yönelik Eleştiriler

Yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması şeklinde anılan düzenlemenin, hukukî açıdan oldukça sıkıntılı olduğu doktrinde ifade edilmektedir²³. İlgili düzenlemenin detaylarının Yönetmelik ile belirlenmesi eleştirilmekte ve bu durumun kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilmektedir²⁴. 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın²⁵ m. 66/3 hükmünde belirtildiği üzere, “*Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir*”. Bu noktada kanun ifadesinin, dar ve şekli anlamda, yasama organı tarafından kanun adı altında yapılan düzenlemeler şeklinde anlaşılması gerekmektedir²⁶. Vatandaşlığın kazanılmasına ve kaybedilmesine ilişkin şartların açık ve net bir şekilde kanunla düzenlenmesi gerektiği ve bu ilkenin bir sonucu olarak kıyasın ve genişletici yorumun mümkün olmadığı unutulmamalıdır²⁷. Bu minvalde TVK'da ayrıntıları belirlenmeyen bir konu hakkında, TVKUY m. 20 üzerinde sürekli eklemeler ve değişiklikler yapılarak vatandaşlık gibi önemli bir

(2022): 48-65; <https://doi.org/10.21492/inuhfd.997209>. Merve Acun Mekengeç, “Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi,” PPL 43, S.1 (2023): 233-283, <https://doi.org/10.26650/ppil.2023.43.1099977>. Erman Eroğlu, “Güncel Yargı Kararları Işığında Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Millî Güvenlik ve Kamu Düzeni Kavramlarının İdarenin Takdir Yetkisi Bağlamında Değerlendirilmesi,” ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 6, S. 2 (2024): 1974-2008, <https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1544599>.

²³ Bkz. Banu Şit Köşgeroğlu, “İstisnai Yoldan Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Genel Esaslar ve Son Değişiklikler Çerçevesinde Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması,” Hacettepe HFD 7, S. 1 (2017): 169-198, 193 ve 196-197; Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 177-178; Kaya, “Yatırım Yoluyla Vatandaşlık,” 125-130; Gölcüklü, “Yatırım Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması,” 135-140.

²⁴ Işıl Özkan, “Yeni Vatandaşlık Türleri: Çağdaş Bir Tipoloji Mi?” D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan 21, Özel Sayı (2019): 2205-2251, 2240; Işıl Özkan, “Vatandaşlık Satılabilir Bir şey midir?” Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi 1, S.1 (2018): 53-78, 70; Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 177-178; Şit Köşgeroğlu, “Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması,” 196.

²⁵ Resmî Gazete, 9 Kasım 1982, s.17863 (Mükerrer).

²⁶ Esra Dardağan Kibar, “Türk Vatandaşlık Mevzuatı ve Güncel Gelişmeler Işığında Vatandaşlığın Kanuniliği İlkesi,” içinde Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu, 18-20 Nisan Antalya, Ed. Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli (Savaş Yayınevi, 2019): 3-17, 4; Güngör, Tabiiyet Hukuku, 57-58; Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 176.

²⁷ Dardağan Kibar, “Vatandaşlığın Kanuniliği İlkesi,” 4; Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 176-177.

konuda yeni kazanım sebepleri yaratılması eleştirilmekte ve bu yaklaşımın hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu vurgulanmaktadır²⁸. Dahası aşağıda örneklerini göreceğimiz üzere, kurumlar tarafından usul ve esaslar adı altında yayımlanan çeşitli belgelerde, îzahı imkânsız açıklamalara yer verilmektedir.

Yatırım yoluyla kazanılan Türk vatandaşlığının eş ve çocuklara etkisi hususu da çeşitli problemleri beraberinde getirmektedir²⁹. Nitekim TVK m. 12/1-b uyarınca yatırımcı ile birlikte “*yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu*” da Türk vatandaşlığını kazanmaktadır. Oysaki TVK m. 20/2’de açıkça yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının, eşin vatandaşlığına etki etmeyeceği, karşılaştırmalı hukukta ve milletlerarası antlaşmalarda kabul edilen esaslara uygun şekilde genel bir kural şeklinde yer almaktadır³⁰. Ancak TVK m. 12’de yapılan değişiklik sonrasında yabancı eşinin de kişinin kendisiyle birlikte Türk vatandaşlığını kazanabileceğinin hükme bağlanmasıyla, TVK m. 20/2’de düzenlenen genel kural ciddi şekilde ihlâl edilmiştir. Söz konusu düzenleme, “*sonradan kazanılan vatandaşlığın sonuçlarından biri olan kişisellik ilkesi*” ile bağdaşmadığı gerekçesiyle de eleştirilmektedir³¹. Ek olarak, yatırımcının çok eşliliği kabul eden bir ülke vatandaşı olması ve başvuru yaptığı sırada kendi ülke hukuklarına göre geçerli birden fazla evliliği olması durumunda, başvurunun nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapılmamış olması da eksiklik olarak nitelendirilmektedir³².

²⁸ Özkan, “Yeni Vatandaşlık Türleri,” 2240. Aynı yönde bkz. Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 177-178; Şit Köşgeroğlu, “Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması,” 196.

²⁹ Değerlendirme için bkz. Gökçen Elif Toksoy, “Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılmasında Eş ve Çocukların Durumu, Karşılaşılan Problemler” içinde Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi –Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları, Ed. Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit (Yetkin Yayınları, 2023): 177-187.

³⁰ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 124-125.

³¹ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 174 ve 183-184.

³² Neşe Baran Çelik, “Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması,” TBB Dergisi 30, S. 130 (Mayıs - Haziran 2017): 357-419, 384. Gerçekten de bu eksiklik uygulamada ciddi sorunlara sebebiyet vermektedir. Konuyla ilgili olarak Yargıtay’ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta; 2020 yılında Türk vatandaşlığına kabul edilen kişinin, Türk vatandaşlığını diğer davalılar olan iki eşi ile beraber kazandığı, davalının nüfus kayıtlarında iki eşinin de yer aldığı belirtilmektedir. İlgili kişinin iki evliliğinin bulunması sebebiyle; Esenyurt Kaymakamlığı İlçe Nüfus

Çocuklar açısından baktığımızda ise yine TVK m. 20/2’de düzenlenen hüküm, tabiri câizse yatırımcıların çocukları lehine genişletilmiştir. Özellikle de bağımlı yabancı çocuk ifadesinden ne anlaşılması gerektiğine dair bir açıklamaya yer verilmemesi hukukî belirsizlik yaratmaktadır³³. Hükümde geçen aile üyelerinin Türk vatandaşlığını kazanabilmeleri için ekstra herhangi bir şart aranmadığı da ayrıca vurgulanmakta, bazı ülkelerde ana yatırıma ek olarak daha düşük tutarlarda ödeme yapılması suretiyle bu kişilerin vatandaşlık kazanabildiği belirtilmektedir³⁴.

II. TÜRK VATANDAŞLIĞININ İPTALİ

Vatandaşlık hukukumuzda ilk kez 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu³⁵ ile düzenlenen vatandaşlığa alınma kararının iptali müessesesi, Kanun’un aradığı şartlara sahip olmamasına rağmen, yetkili makamları yanıltarak vatandaşlık kazanmış kişinin, haksız olarak elde ettiği bu hukukî durumun ortadan kaldırılmasına hizmet etmektedir³⁶. 5901 sayılı TVK’da “*Türk vatandaşlığının iptali*” başlığıyla düzenlenen m. 31 uyarınca, “*Türk vatandaşlığını kazanma kararı; ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda vuku bulmuş ise kararı veren makam tarafından iptal edilir.*” Elbette vatandaşlığın

Müdürlüğü’nün ikinci evliliğinin iptali amacıyla Cumhuriyet Başsavcılığı’na ihbarda bulunduğu ifade edilmektedir. İlk derece mahkemesi tarafından yapılan inceleme sonrasında, davalının 2017 yılında gerçekleşen ikinci evliliğinin mutlak butlan nedeni ile iptaline karar verilmiştir. Karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmuş ancak istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Sonrasında temyiz başvurusunda da bulunulmuş ve Yargıtay tarafından da Bölge Adliye Mahkemesi kararı onanmıştır. Karar kesinleştikten sonra ilgili kişinin vatandaşlık hakkının devam edip etmeyeceği yönünde inceleme yapılması amacıyla İçişleri Bakanlığı’na ihbarda bulunduğu da anlaşılmaktadır. İlgili karar hakkında bkz. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2024/5354, K. 2024/7662, 22 Ekim 2024, (https://www.kanunum.com/Yargitay/2024-7662/2-Hukuk-Dairesi-2024-5354-E,-2024-7662-K,-22102024-T_xxvid32274817_xxmid32274817_search#32274817).

³³ Toksoy, “Eş ve Çocukların Durumu,” 184.

³⁴ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 174 ve 184-185.

³⁵ Resmî Gazete, 22 Şubat 1964, s. 11638.

³⁶ Hicri Fişek, “Vatandaşlığa Alınmanın İptali,” içinde Prof. Dr. Osman Fazıl Berki’ye Armağan (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 411, 1977): 373-396, 378. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nimet Özbek, Türk Vatandaşlık Hukukunda İlgilinin İstemi Gerekmeksizin Türk Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi (Yetkin Yayınları, 2019).

iptali ifadesinin, “*yetkili makam tarafından verilen Türk vatandaşlığını kazanma kararının iptali*” şeklinde anlaşılması gerekmektedir³⁷. Hükümden anlaşılacağı üzere, kişinin vatandaşlığa alınmasına doğrudan etkide bulunan önemli hususların gizlenmesi veya yalan beyanda bulunulması bu kapsamda değerlendirilmektedir³⁸. Başka bir anlatımla, eğer yetkili makam, kişinin yalan beyanının aslını bilseydi veya gizlediği hususlar vatandaşlığa alınmadan önce ortaya çıksaydı, yabancının Türk vatandaşlığını kazanma başvurusu reddedilecek durumdaysa, o zaman iptal gündeme gelecektir³⁹. Bu noktada, “*sakat*” bir vatandaşlığa alınma kararının varlığından bahsedilmekte ve iptal kararıyla bu sakat kararın yürürlüğüne, kararı almış olan yetkili makam tarafından son verildiği ifade edilmektedir⁴⁰. İdare hukukundaki teknik kavramlar açısından değerlendirildiğinde ise söz konusu kararın nitelik olarak iptal veya geri alma kavramlarını tam olarak karşılamadığı, sakat bir idarî kararın “*kaldırılması*” niteliğinde olduğu belirtilmektedir⁴¹.

³⁷ Turhan ve Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku*, 147; Aybay, Özbek ve Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku*, 213; Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 226-227. 403 sayılı TVK’da “vatandaşlığa alınmanın iptali” kavramı kullanılmasına rağmen, 5901 sayılı TVK’da “vatandaşlığın iptali” kavramının kullanılmasının eleştirel analizi ve “vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin kararların iptali” şeklinde kullanımın uygun olacağı hakkında bkz. Bilgin Tiryakioğlu, “Yeni Türk Vatandaşlığı Kanununun Eleştirel Analizi,” içinde *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler - Uluslararası Sempozyum Bildirileri (5 ve 16 Mayıs 2009 - Anadolu Üniversitesi/ Eskişehir - Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 175): 24-67, 59-60.*

³⁸ Vatandaşlık başvuru sürecinde yetkili makama söylenen her yalanının veya gizlenen her bilginin iptal sebebi olmayacağı ifade edilmektedir. İlgili hükümde, önemli bir hususun gizlenmesi şartında bunun vatandaşlığın kazanılmasında esas teşkil eden ağırlıkta olmasının arandığı, ancak yalan beyan hususunda buna işaret edilmediği belirtilmektedir. Bununla birlikte doktrindeki genel kabulün, yalan beyanın da vatandaşlığın kazanılmasına esas teşkil eden hususlarda olması gerektiği yönünde olduğu vurgulanmaktadır. Bkz. Cemil Güner, “Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının İptaline İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış,” içinde *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu*, 18-20 Nisan Antalya, Ed. Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli (Savaş Yayınevi, 2019): 61-94, 67.

³⁹ Nomer, *Vatandaşlık Hukuku*, 147; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Vatandaşlık Hukuku*, 151; Aybay, Özbek ve Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku*, 212; Turhan ve Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku*, 148; Erdem, *Vatandaşlık Hukuku*, 268-269.

⁴⁰ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 227; Özbek, *Türk Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi*, 159.

⁴¹ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 227-228; Özbek, *Türk Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi*, 159.

Türk vatandaşlığının iptali için kişinin aldatma kastının bulunması gerektiğine dair TVK'da herhangi bir ifadeye yer verilmemektedir. Doktrinde ise aldatma kastının aranması hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre, kişinin kendisi yalan beyanda bulunmuşsa veya önemli hususları gizlemişse kasıt unsurunun ayrıca araştırılmasına gerek yoktur; zaten yalan beyanda bulunmak ve önemli hususları gizlemek, aldatma kastını kendiliğinden içeren fiillerdir⁴². Doktrinde diğer bir görüş, kişinin bizzat yaptığı işlemlerde kasıt unsurunun aranmasının gerekli olmadığı görüşüne katılmakla birlikte, üçüncü kişilerce gerçekleştirilen işlemlerde kasıt unsurunun aranması gerektiğini ifade etmektedir⁴³. Ancak kişinin kendisinin gerçekleştirdiği işlemlerde dahi kasıtlı olmadığına yönelik bir iddiası varsa, aksini ispat olanağı tanınması gerektiği belirtilmektedir⁴⁴. Ağırlıklı görüş ise iptal kararı verilebilmesi için ilgilinin irade beyanında bilerek/kasten sakatlık yaratmış olması gerektiğini vurgulamaktadır⁴⁵. Bu minvalde, ilgilinin iradesi ve bilgisi dışında, üçüncü kişilerce yapılan işlemler sebebiyle iptalin mümkün olmadığı savunulmaktadır⁴⁶.

Türk vatandaşlığının iptali için TVK'da herhangi bir süre düzenlenmemiştir⁴⁷. Türk vatandaşlığının kazanılmasına etki eden hususlarda yalan beyanın varlığı veya gizlenen önemli hususların ortaya çıkması durumu ne zaman gerçekleşirse, kararı veren makam tarafından vatandaşlığa alınma kararı iptal edilecektir. Bu noktada idareye takdir yetkisi tanınmaması itibarıyla idarenin bağlı yetkisi söz konusudur⁴⁸.

⁴² Fişek, "Vatandaşlığa Alınmanın İptali," 380-381. Aynı yönde. Feriha Bilge Tanrıbilir, "Vatandaşlığın İrade Dışı Kayıp Halleri," içinde Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008) Bildiriler, Ed. Prof. Dr. Vahit Doğan, Doç. Dr. Feriha Bilge Tanrıbilir, Yrd. Doç. Dr. Banu Şit (Seçkin Yayıncılık, 2008): 143-163, 156.

⁴³ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Vatandaşlık Hukuku*, 152.

⁴⁴ Fişek, "Vatandaşlığa Alınmanın İptali," 381; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Vatandaşlık Hukuku*, 152.

⁴⁵ Nihal Uluocak, *Türk Vatandaşlık Hukuku (Karşılaştırmalı - Uygulamalı)*, (Filiz Kitabevi, 1986): 104; Nomer, *Vatandaşlık Hukuku*, 147; Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 229; Turhan ve Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku*, 148; Aybay, Özbek ve Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku*, 212; Erdem, *Vatandaşlık Hukuku*, 270; Güner, "Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının İptaline," 68.

⁴⁶ Nomer, *Vatandaşlık Hukuku*, 147; Erdem, *Vatandaşlık Hukuku*, 270.

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hümeysra Zeynep Nalçacıoğlu Erden, "Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptalinde Süre," *PPIL* 36, S.1 (2016): 1-32, <https://doi.org/10.56701/shd.1373034>.

⁴⁸ Nomer, *Vatandaşlık Hukuku*, 148; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Vatandaşlık Hukuku*, 150; Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 228; Aybay, Özbek ve Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku*, 212; Erdem, *Vatandaşlık Hukuku*, 274; Özbek, *Türk*

III. VATANDAŞLIĞA ALINMA KARARININ GERİ ALINMASI

İdarî işlemin unsurları (*yetki, sebep, konu ve amaç*) bakımından hukuka aykırılık teşkil eden kararların, geri almaya konu edilmesi gerekmektedir⁴⁹. Yabancı'nın vatandaşlığa alınmasına ilişkin gerekli hukukî şartlar gerçekleşmediği hâlde, idarenin yanlıgısı sonucunda Türk vatandaşlığını kazanması durumunda vatandaşlığın iptali değil, TVK m. 40 uyarınca vatandaşlığa alınma kararının geri alınması gündeme gelmektedir⁵⁰. İlgili hüküm uyarınca, “*Türk vatandaşlığının kazanılması veya kaybına ilişkin kararlar, hukuki şartlar oluşmadan veya mükerrer olarak verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde geri alınır*”⁵¹. Yönetmelik’te ise “*hukuki şartlar oluşmadan veya mükerrer ya da sehven verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde*” şeklinde ifade edilmek suretiyle, Kanun’daki ifade biraz daha genişletilmek suretiyle idare tarafından sehven verilen kararların da geri almaya konu edileceği ifade edilmektedir (TVKUY m. 66/1).

Geri almaya ilişkin TVK m. 40 hükmün uygulanabilmesi için, doktrinde ifade edildiği gibi mutlaka “*ilgili kişinin kendisine atfedilebilen bir kusuru olmaksızın tamamen idarenin kendi hatası sonucunda verdiği*”⁵² bir karar olması zorunlu değildir. Hükümde hukukî şartların oluşmamasından bahsedilmekte, ilgili yabancı'nın kusuruz olmasıyla ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır. Bu noktada özellikle de Kanun’un yetkili makama inceleme yetkisi verdiği hususlarda, gereği gibi inceleme yapılmaması neticesinde kişinin vatandaşlığa alındığının tespit edilmesi durumunda, vatandaşlığı kazanma kararının iptali değil, geri alınmasına ilişkin hükmün uygulanması gerekmektedir⁵³.

Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi, 161. Doktrinde, bağlı yetki yerine, idareye takdir yetkisi tanıyan bir düzenlemenin yapılması tavsiye edilmekte, böylelikle ölçülülük ilkesi açısından da daha yerinde bir yaklaşım sergilenebileceği ifade edilmektedir. Bkz. Güner, “Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının İptaline,” 71-72.

⁴⁹ Bkz. Güner, “Geri Alınması,” 389-394.

⁵⁰ Nomer, Vatandaşlık Hukuku, 148; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 152-153; Güngör, Tâbiyet Hukuku, 230; Turhan ve Tanrıbilir, Vatandaşlık Hukuku, 148-149; Erdem, Vatandaşlık Hukuku, 270-271. Vatandaşlık kararlarının geri alınması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. Cemil Güner, “Türk Vatandaşlığının Kazanılması ve Kaybı Kararlarının Geri Alınması,” PPIL 37, S. 2 (2017): 376-407.

⁵¹ Doktrinde hükmün bu hâliyle tartışmalara sebebiyet verdiği, TVK m. 40’da “*vatandaşlığın kazanılması ve kaybı ile ilgili hukuka aykırı karar*” şeklinde bir ifadeye yer verilmesinin daha uygun olacağı ifade edilmektedir (Güner, “Geri Alınması,” 389).

⁵² Güner, “Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının İptaline,” 61. Aynı yönde bkz. Nalçacıoğlu Erden, “Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptalinde Süre,” 6.

⁵³ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 152-153.

Doktrinde, vatandaşlığa alınma kararının geri alınması hususuna ihtiyatla yaklaşılması gerektiği, ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda verilmiş vatandaşlığın kazanılması kararlarının geri almaya konu olmayacağı; nitekim TVK m. 31 hükmünün konu edindiği durumlar itibarıyla özel düzenleme olduğu ve TVK m. 40 hükmünün bir alternatif olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir⁵⁴. Bu noktada, somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılmaksızın, geri alma hükmüne gidilemeyeceği yönünde bir kural varmış gibi genel bir yaklaşım benimsenmesinin doğru olmadığı kanaatindeyiz.

Doktrinde bir görüş uyarınca, idarenin yanılığının ilgili kişi tarafından fark edilmesine rağmen sessiz kalınması durumunda, geri alma değil iptal müeyyidesinin uygulanması gerektiği; nitekim kişinin idarenin kendisi hakkında doğru olmayan beyanları karşısında susmasının hileli davranış kapsamında değerlendirileceği ifade edilmektedir⁵⁵. Kanaatimizce bu durumun da genel bir kural şeklinde ifade edilmesi mâkul değildir. Somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Vatandaşlığa alınma kararının geri alınmasında yetkili makama dair TVK'da açıklayıcı bir ifade bulunmamakla birlikte; idare hukukundaki yetkide ve usulde paralellik ilkesine uygun olarak, TVKUY m. 66'da ifade edildiği üzere, geri alma kararı da ilk kararı veren makam tarafından verilecektir. Vatandaşlık kararlarının geri alınması hususunda da TVK kapsamında herhangi bir süre düzenlenmemektedir. Dolayısıyla ilk karar tarihinden itibaren ne kadar süre geçtiği dikkate alınmaksızın, geri alma şartları oluşan kararlar hakkında idarenin takdir yetkisi olmaksızın geri almaya ilişkin karar verme zorunluluğundan bahsedilmektedir⁵⁶.

⁵⁴ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 248-249, dn. 624. Aynı yönde bkz. Güner, "Geri Alınması," 394 ve 399.

⁵⁵ Işıl Egemen Demir, "İdare Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptali ve Geri Alınması Kavramları," *TBB Dergisi* 31, S. 139 (Kasım – Aralık 2018): 129-164, 155.

⁵⁶ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 247-248; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Vatandaşlık Hukuku*, 209. Süre sorununun değerlendirilmesi hakkında bkz. Aslı Bayata Canyaş, "Hukukî Şartlar Oluşmadan Verilmiş Olan Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının Geri Alınmasında Süre Sorunu," *TBB Dergisi* 27, S. 114 (Eylül - Ekim 2014): 347-360; Güner, "Geri Alınması," 394-398.

IV. YATIRIM YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASINA İLİŞKİN KARARLARIN İPTALİ VE GERİ ALINMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk vatandaşlığını yatırım yoluyla kazanan kişilerin Türk vatandaşlığını kazanmalarına ilişkin karar, ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda alınmış ise TVK m. 31 uyarınca yetkili makam tarafından iptal edilecektir. Ancak uygulamada karşılaşılabilecek birçok olasılık, bu kapsamda yorumlanmaya uygun değildir. Doktrinde bir çalışmada, yatırım yoluyla vatandaşlığın kazanılması sürecinde hukuka ayırılık teşkil edebilecek durumlara örnek olarak; taşınmazın üç yıl satılmaması şartına uyulmayarak üçüncü kişilere devredilmesi, yetkili aracı kurum veya vekil aracılığıyla yapılan işlemlerde bu kişiler tarafından hileli yollara başvurulması, 2017 yılından önce alınan bir taşınmazın vatandaşlık kazanma işlemine konu edilmesi, taşınmaz değerlendirme raporunda hile yapılarak taşınmazın olduğundan daha yüksek değerde gösterilmesi, birden çok eşi olan yabancının eşlerden birini çocuğu gibi göstermek suretiyle onun da kendisiyle birlikte vatandaşlık kazanmasını sağlaması gibi olasılıklar sayılmaktadır⁵⁷. Bütün bu hâllerin durumun özelliklerine göre değerlendirilmek suretiyle, iptale konu olup olamayacakları tartışılabilir gibi; kişinin hilesinin mi yoksa idarenin yanlısının mı ağır bastığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Bu noktada hukukî şartlar oluşmadan verilmiş bir karar olmasından bahisle Türk vatandaşlığının geri alınması da gündeme gelebilecektir.

Çalışmanın bu kısmında önemli bazı olasılıkları, ayrı başlıklar altında incelemeyi uygun görmekteyiz

A. Başvuru Sırasında Verilen Belgelerde Kasten Yanlış Bilgi Verilmesi

Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 20/3 hükmü uyarınca, Türk vatandaşlığını istisnâ olarak kazanmak isteyen yabancılar; pasaport veya benzeri belge, medenî hâl belgesi, doğum belgesi veya nüfus kayıt örneği gibi hem kendi kimliğinin hem de aile üyelerinin doğru tespiti için birçok belge ibraz etmektedir. Kişilerin, sahte kimlik, pasaport veya benzeri belge kullandığının sonradan tespiti durumunda, vatandaşlığa alınmasına esas olan kararın iptalinin mi yoksa geri alınmasının

⁵⁷ Bkz. Yüksek, Yatırım Yoluyla, 180-181.

mı gündeme geleceği sorusunun somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Dahası uygulamada, ilgilinin sadece kendisiyle ilgili bilgilerde değil, bazen çeşitli sebeplerle yakınlarıyla ilgili bilgilerde de yalan beyanda bulunduğu görülmektedir. Özellikle de yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması usulünde; birden çok eşi olan yabancıların diğer eşlerinin de kendisiyle birlikte vatandaşlık kazanmasını sağlamak üzere diğer eşlerini çocuğu gibi göstermesi, çocuğu olmayan üçüncü bir kişiyi çocuğu olarak göstermesi veya çocuğun erginlik yaşı geçmesine rağmen yaşının küçük gösterilmesi gibi durumların uygulamada yaşandığı ifade edilmektedir⁵⁸. İlgili yabancıların Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra askerlik yükümlülüğüne tâbi olmamak gibi bir amaçla yaş hakkında yalan beyanda bulunması da olasılık dâhilindedir. Bütün bu hâllerde belirtilen hususların kişinin vatandaşlığa alınmasına doğrudan etkisi olacak düzeyde önemli olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Yetkili makam, kişinin yalan beyanının aslını bilseydi Türk vatandaşlığını kazanma talebi reddedilecek durumdaysa, vatandaşlığa alınma kararının iptali gündeme gelecektir. Buna karşılık, bu gibi yalan beyanların kamu düzenine aykırılık kapsamında değerlendirilmesi ihtimalinde, hukukî şartlar oluşmadan idarenin yanlıgısı sonucunda verilmiş bir karar olduğundan bahisle geri alma hükmünün uygulanması da mümkündür.

Danıştay'da görülen bir uyuşmazlıkta; yatırım yoluyla istisnaî olarak Türk vatandaşlığını kazanan "*davacının sahte kimlik bilgileri kullanarak *** ismi ile 5901 sayılı Kanun'un 12. maddesi kapsamında, Türk vatandaşlığını kazanmak üzere 08/03/2023 tarihinde ***Valiliği'ne başvuruda bulunduğu, *** hakkında yapılan arşiv araştırması sonucunda milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel bir hali tespit edilemediğinden vatandaşlık işlemlerinin sonuçlandırıldığı ve *** sayılı Cumhurbaşkanî kararı ile Türk vatandaşlığını kazandığı ve *** adı ve soyadı ile nüfus kütüklerine tescil edildiği; ancak Emniyet Genel Müdürlüğü'nün *** sayılı yazısı ile davacının *** Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce *** tarihinde yakalanarak göz altına alınan *** ile aynı şahıs olduğunun anlaşıldığı, *** sahte kimlik bilgilerini kullanarak Türk vatandaşlığına başvurduğu ve *** ismini alarak Türk vatandaşı olduğu, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olduğunun değerlendirildiğinin bildirilmesi üzerine 5901 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca, hukukî şartlar oluşmadan Türk vatandaşlığını kazanmış olması sebebiyle *** Cumhurbaşkanî kararı ile Türk*

⁵⁸ Bkz. Yüksek, Yatırım Yoluyla, 184-185.

vatandaşlığının geri alındığı” anlaşılmaktadır⁵⁹. Bu uyuşmazlıkta davacının sahte kimlik bilgileri kullanması, esasında yalan beyanın açık bir örneğidir. Dolayısıyla TVK m. 31 uyarınca vatandaşlığa alınma kararının iptalinin gerektiği düşünülebilirdi. Ancak bu noktada millî güvenlik ve kamu düzenine aykırılık hâlinin de tespiti sebebiyle kararın iptaline değil, geri alınmasına yönelik karar verildiği anlaşılmaktadır.

Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumun bulunup bulunmadığına ilişkin araştırma ve soruşturma, TVKUY m. 72 hükmü çerçevesinde MİT ve EGM tarafından yapılmaktadır. TVKUY m. 20/3 hükmünde, vatandaşlık dosyasında yer alan belgeler arasında, millî güvenlik ve kamu düzeni şartı bağlamında herhangi bir belge sayılmamaktadır. Türk vatandaşlığının kazanılması başvuru formunda ise *“Daha önce herhangi bir suçtan mahkûm oldunuz mu?”* ve *“Devam eden*

⁵⁹ Danıştay 10. Daire (İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla), E. 2024/327, 21 Mayıs 2024; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 25.12.2024. İlgili uyuşmazlıkta sadece yürütmenin durdurulması talebi hakkında inceleme yapılmış olup, esasa ilişkin karar henüz yayımlanmamıştır.

Daha eski tarihli bir uyuşmazlıkta ise Rusya Federasyonu vatandaşı olan kişinin, 2013 yılında TVK m. 12 uyarınca Türk vatandaşlığını kazandığı ancak daha sonra 2017 yılında TVK m. 31 ve TVKUY m. 57 uyarınca eşi ile birlikte Türk vatandaşlığına alınmalarına esas olan kararın iptaline karar verildiği görülmektedir. İlgili kararda davacıların savunmalarında *“vatandaşlığın kazanılması sırasında Rusya Federasyonu pasaportlarını, evlilik cüzdanlarını ve doğum belgelerini (Rus) ibraz ettikleri, ibraz edilen belgelerin orijinal olduğu, hiç bir şekilde yalan beyan, gizleme ve sair hukuka aykırı bir belgenin sunulmadığı”* iddiasında bulunduğu ancak MİT tarafından yapılan araştırma ve soruşturma neticesinde edinilen bilgilere dayanılarak iptal kararı verildiği anlaşılmaktadır. Karara göre, *“Uyuşmazlıkta, davacı ...'un Bakanlar Kurulu'nun 26/08/2013 tarih ve 2013/5354 sayılı kararıyla Türk vatandaşlığını kazandığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının ... tarih ve ... sayılı yazısı ile hakkında millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek nitelikte istihbari bilgilerin gönderilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği görülmektedir. Bu itibarla, vatandaşlığa alınmanın mutlak hak sağlamadığı, davacının millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek faaliyet ve eylemlerinin öğrenilmesi sonucunda kararı veren yetkili makam tarafından Türk vatandaşlığının iptal edildiği ve vatandaşlığın iptali hususunda geniş bir taktir hakkı bulunduğu görüldüğünden dava konusu işlemin davacı ...'a ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmamaktadır”* (Danıştay 10. Daire, E. 2018/345, K. 2021/2168, 29.04.2021). Söz konusu kararda vatandaşlık kararının geri alınmasına değil de iptaline yönelik karar verilmiş olması doktrinde eleştirilmektedir. Bkz. Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 152.

yargılamanız var mı?” şeklindeki iki soruya, sadece “*Evet-Hayır*” şeklinde cevap verilmesinin istendiği görülmektedir⁶⁰. Talep edilen bu kısa bilgi paylaşımı haricinde, başvuru sahibi tarafından ibraz edilmesi gereken belgeler listesinde, bu hususlara dair herhangi bir belge istenmemektedir. TVKUY’nin anılan hükümleri ve uygulamadaki bu durum göz önünde bulundurulduğunda, millî güvenlik ve kamu düzeni şartı bağlamında ilgili yabancından herhangi bir belgenin ve ayrıntılı bilginin idare tarafından talep edilmediği, bu noktada esas araştırma sorumluluğunun idarede bulunduğu gözetildiğinde; Danıştay’ın ilgili kararının yerinde olduğu ve bu gibi durumlarda geri alma hükmünün uygulanmasının daha uygun olduğu ifade edilebilir. Buna karşılık, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı görülmeyen nitelikteki yalan beyan veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususların gizlenmesi durumlarında, elbette TVK m. 31 kapsamında iptale yönelik değerlendirme yapılması gerekmektedir.

B. Tespit Kurumundan Alınan Uygunluk Belgesi Hakkında Olası Sorunlar

Uygunluk belgeleri düzenlenirken uygulanacak şartların detayları ilgili kurumlar tarafından belirlenmekte ve yatırım miktarlarına ilişkin şartların sağlandığı istenilen belgelerle ispatlandıktan sonra uygunluk belgesi verilmektedir. Kişinin ilgili belgelerde sahte ve yanıltıcı bilgi kullanması veya yalan beyanı durumunda iptal gündeme gelecektir. Ancak kişinin hiçbir kusuru olmaksızın idarenin yanılığısı sonucunda uygunluk belgesi verilmiş olması durumunun farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada hukukî şartlar oluşmadan vatandaşlığın kazanılması söz konusu olacağından, geri alma müessesesi devreye girecektir.

Sabit sermaye yatırımı açısından, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan “*Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Kapsamında Sabit Sermaye Yatırımlarına İlişkin Uygulama Usul ve Esasları*”⁶¹ ile sabit sermaye yatırımının detayları belirlenmiştir. İlgili usul ve esasların “*Açıklamalar*” başlığı altında “*f. Sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge ile başvuruda bulunduğu idare tarafından tespit edilen başvuru sahiplerinin vatandaşlık*

⁶⁰ Bkz. https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/Formlar/Vatandaslik/Vat4_Istisnai_Olarak_Kazanma.pdf (ET. 24.04.2026).

⁶¹ <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md9703011618> (ET. 20.01.2025).

işlemlerine ilişkin süreci durdurulur. Vatandaşlığı kazanmış kişilerle ilgili söz konusu tespitler ile sabit sermaye yatırımının üç yıldan önce devredildiği ve asgari tutarın altında kaldığı durumlar İçişleri Bakanlığına bildirilir. Sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge ile başvuruda bulunan kişilerin ileri bir tarihte yapacakları başvurular ilgili şartları karşılaması durumunda dahi dikkate alınmaz” şeklinde oldukça dikkat çekici bir maddeye yer verilmiştir. Kişilerin başvuru hakkının bu şekilde ilelebet kısıtlanması kabul edilebilir bir yaklaşım olmadığı gibi, bu kısıtlanmanın Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılması da mümkün değildir.

Taşınmaz mal satın alınması suretiyle yatırım yönteminde⁶², değerlendirme uzmanları ile arka planda anlaşarak Yönetmelik'teki miktarı karşılamayan değerdeki taşınmazların, şartları karşılayacak şekilde gösterilmesi şeklinde hile yapıldığı uygulamada anlaşılmıştır. Bu durumun tespit edilmesi üzerine 2021 yılında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirme uzmanlarının otomatik olarak bir sistem üzerinden atanmasını sağlayan bir sisteme geçilmiştir. İlgili bir haberde yer verilen Antalya Tapu Kadastro 6. Bölge Müdürü ile yapılan röportajda, *“Doğru değerlendirme raporlarının bize gelen değerlendirme raporları içinde bazı yanıltıcı bilgiler olduğunu tespit ettik. 400 bin dolar etmeyen taşınmazların sırf vatandaşlık elde etmek için yüksek gösterildiğine şahit olduk. Bu nedenle yanıltıcı değerlendirme raporlarını engellememiz gerekiyordu. Geliştirilen sistemle vatandaşlık isteyen yabancı yatırımcıyla değerlendirme uzmanı arasındaki iletişimi kestik”* şeklinde açıklama yapıldığı görülmektedir⁶³. Bu gibi hileli işlemlerin tespiti durumunda

⁶² İlgili yöntem hakkında detaylı bilgi ve uygulamaya yönelik veriler hakkında bkz. Hümeysra Zeynep Erden, “12 Mayıs 2022 Tarihinde Yapılan Son Değişikliklerden Sonra Taşınmaz Edinimi Yoluyla İkamet Şartı Aranmaksızın İstisnai Yoldan Kazanılan Türk Vatandaşlığında Son Durum ve Dünyadaki Güncel Uygulamalar,” içinde Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi - Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları, Ed. Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit (Yetkin Yayınları, 2023): 147-176. Ayrıca bkz. Fidan Elçi, “Türk Vatandaşlığının Taşınmaz Edinimi Yoluyla Kazanılmasının Sayısal Veriler Çerçevesinde Analizi” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020).

⁶³ <https://www.bilgedegerleme.com/yeni-sistem-hayata-gecirildi-gayrimenkulde-deger-artirim-hilesi-onlendi/> (ET. 21.01.2025). Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan genelge ve açıklamalar için bkz. <https://www.tkgm.gov.tr/yabancii-db/vatandaslik-icin-tasinmaz-edinimi-hakkinda-mevzuat> (ET. 21.01.2025). Ayrıca bkz. Yüksek, Yatırım Yoluyla, 181-182 ve 96-133.

kazanılan Türk vatandaşlığının iptali gündeme gelecektir. Ancak bu noktada vekil veya danışmanlık hizmeti veren aracı kurumlar tarafından, ilgili yabancıya da haberi olmaksızın, bu şekilde değer artırım hilesine başvurulmuş olması da ihtimal dâhilindedir. Böyle bir ihtimalde, üçüncü kişilerce gerçekleştirilen bir işlem olmasından bahisle; aldatma kastının aranması gerektiği ve eğer kişi kasıtlı olmadığını iddia ediyorsa, aksini ispat olanağı tanınmasının mâkul olacağı ifade edilebilir.

İstihdam sağlanmasına ilişkin uygunluk belgesi talepleri hakkında UİGM tarafından yayımlanan açıklamalara bakıldığında; uygunluk belgesi verildikten sonraki bir tarihte, sahte ve içeriği itibarıyla yanıltıcı bilgi veya belgeyle başvuruda bulunmuş olduğu fark edilen başvuru sahiplerinin, İçişleri Bakanlığı'na bildirileceği ifade edilmektedir⁶⁴. Uygulamada ilgili yabancıya resmî kayıtlarda 50 kişilik istihdam oluşturduğu görülmesine rağmen, işyerinde hiçbir fiilî çalışma veya üretimin olmaması durumunun denetlenip denetlenmediği de yanıtlanması gereken sorulardandır. Ancak bu konuda herhangi bir veriye rastlanmamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Hazine ve Kurumsal Operasyonlar Genel Müdürlüğü tarafından “*Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik Kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına Yapılacak Döviz Satışına İlişkin Uygulama Talimatı*” yayımlanmıştır⁶⁵. İlgili Talimatta “*Takip ve sorumluluk*” başlıklı 8. madde ve “*Diğer hükümler*” başlıklı 9. madde dikkat çekmektedir. İlgili 8. madde uyarınca TVKUY m. 20/2-b, ç, d, e ve f bentlerinde düzenlenen şartlara ilişkin tespit, takip ve kontrol sorumluluğunun, işlemlerin gerçekleştirildiği bankalara ait olduğu ifade edilmektedir. Bu noktada, Merkez Bankası'nın sorumluluğunun sadece döviz alım işlemi ile sınırlı olduğu; vatandaşlık başvurularında döviz satım işlemlerine ilişkin gerekli belgelerin, bankalar tarafından hazırlanarak vatandaşlık başvurusunda bulunacak kişilere verildiği belirtilmektedir. İlgili kişi ve kurumlara bilgi ve belge sunma yükümlülüğünün, sadece işlemi yapan bankalarda olduğu vurgulanmaktadır. Uygulama Talimatının 9. maddesinde ise bu Talimat uyarınca gerçekleştirilecek her türlü işlemin; suç gelirlerinin

⁶⁴ <https://www.csgeb.gov.tr/uigm/genel-bilgi/%C4%B1stisnai-turk-vatandasligi/> (ET. 20.01.2025).

⁶⁵ https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8c4b805d-d942-49ad-83cf-d92f856b7e55/Turk_Vatandasligi_Kanununun_Uygulanmasina_%C4%B0liskin_Yonetmelik_Kapsaminda_Turkiye_Cumhuriyet_Merkez_Bankasina_Yapilacak_Doviz_Satisina_%C4%B0liski_n_Uygulama_Talimati.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-8c4b805d-d942-49ad-83cf-d92f856b7e55-nYraJMj (ET. 20.01.2025).

aklanması ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin ulusal ve uluslararası standartlara uygun gerçekleştirildiğine dair kontrolün bankalar tarafından yapılacağı belirtilmektedir⁶⁶. Mevzunun yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılması olduğu da dikkate alındığında paranın kaynağının da mutlaka detaylı araştırılması gerektiği kanısındayız. Doktrinde, yatırım programlarını uygulayan bazı ülkelerde olduğu gibi, yabancı yatırımcıdan Türkiye’de yatırım yapmayı düşündüğü meblağı nasıl kazandığına ilişkin belge ibraz etmesinin istenebileceği belirtilmektedir⁶⁷. Ek olarak vatandaşı olduğu ve yatırım yaptığı diğer ülkelerdeki malvarlığına ilişkin kayıtlar, yabancı ülke banka kayıtları ve vergi yükümlülüklerini yerine getirdiğine dair kayıtların da beyan edilmesi istenebilir.

C. Yabancıların Yönetmelik’te Belirtilen Şartları Öngörülen Süre Boyunca Taşımaya Devam Etmeleri

Yönetmelik’te bazı yatırım türleri açısından üç yıllık elde tutma süresi öngörülmektedir. Kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurulmuş ya da üzerinde yapı bulunan arsa vasıflı taşınmazı satın alan yahut kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulmuş yapı üzerinde taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yapan⁶⁸; Türkiye’de faaliyet gösteren bankalarda mevduat hesabı açan; devlet borçlanma araçları, gayrimenkul yatırım fonu katılma payı veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma payı veya bireysel emeklilik sistemine belirlenen miktarlarda yatırım yapan yabancılar, bu yatırımları üç yıl boyunca ellerinde tutmak zorundadır.

Sabit sermaye yatırımı için Yönetmelik’te süre koşulu öngörülmemiş olmakla birlikte, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yayımladığı açıklamalar

⁶⁶ Bu hususta Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu’nun görev ve yetkilerinin de incelenmesinde fayda görülmektedir. Bkz. <https://masak.hmb.gov.tr/> (ET. 20.01.2025).

⁶⁷ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 160.

⁶⁸ Taşınmaz yatırım türleri açısından gerekli şartlara ilişkin detayların yer aldığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Kılavuz’da, satış işlemlerinde resmi senette taşınmaz/taşınmazları 3 yıl süre ile satmama taahhüdüyle birlikte; “uygulama kapsamında sunulacak bilgi ve belgelerin eksik, yanlış ya da yanıltıcı mahiyette olduğunun tespit edilmesi halinde” TVK m. 31 kapsamında iptale ilişkin işlem yapılacağını bildiklerine dair bir ibarenin ekleneceği ifade edilmektedir. Satış vaadi işlemlerinde de benzer şekilde tescil istem belgesinde taşınmaz/taşınmazları edinmeye yönelik sözleşmenin 3 yıl süre ile devri ve terkinini yapmama taahhüdüne ek olarak iptale ilişkin bilgi teyidinde yer verilmiştir. <https://www.tkgm.gov.tr/yabancii-db/vatandaslik-icin-tasinmaz-edinimi-hakkinda-mevzuat> (ET. 21.01.2025).

uyarınca “Başvuru sahibinin, sabit sermaye yatırımını gerçekleştiren tüzel kişilikte bulunan hissesini 3 yıl boyunca devretmeyeceği, sermaye azaltmasına gidilmeyeceği ve başvuruya esas sabit yatırım kalemlerini elden çıkarmayacağına dair taahhütname” alındığı görülmektedir. Şirket ana sözleşmesinde de “Başvuru sahibinin, sabit sermaye yatırımını gerçekleştiren tüzel kişilikte bulunan hissesini 3 yıl boyunca devretmeyeceği, sermaye azaltmasına gidilmeyeceğine” dair değişiklik yapılacağı belirtilmektedir⁶⁹.

Yabancı yatırımcının 50 kişilik istihdam oluşturması durumunda ise hiçbir süre şartı düzenlenmemiş olması doktrinde eleştirilmekte; çok kısa süreli istihdamlarla vatandaşlık kazanılmasının ihtimal dâhilinde olduğuna dikkat çekilmektedir⁷⁰.

“NVİGM - Usul ve Esaslar” talimatının 8. maddesinde “(1) Yabancıların Yönetmelikte belirtilen şartları öngörülen süre boyunca taşımaya devam etmeleri gerekmekte olup aranan şartların kaybedilmesi halinde Türk vatandaşlığı kazanma kararı, Kanunun 31’inci maddesi uyarınca iptal edilir. (2) Yabancıların aranan şartların kaybettiğinin tespiti Tespit Kurumunca yapılarak bu husus Genel Müdürlüğe ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bildirilir” şeklinde bir açıklama yer almaktadır. Türk vatandaşlığını yatırım yoluyla kazanan kişilerin “Yönetmelikte belirtilen şartları öngörülen süre boyunca taşımaya devam etmeleri” hususuna aykırı bir durumun oluşması, ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi şeklinde nitelendirilmeye müsait değildir⁷¹. Dolayısıyla da bu gerekçeyle, vatandaşlığa alınma kararının iptali mümkün değildir.

Doktrinde bir görüş uyarınca, yatırımın elde tutulması için öngörülen üç yıllık süre içinde yatırım konusundaki şartların gerçekleştirilmemesi hâlinde vatandaşlığın geri alınmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir⁷². Esasında teknik olarak geri alma hükmündeki şartların oluştuğunu söylemek de mümkün değildir. Nitekim başvuru esnasında hukukî şartların oluşmadığı ifade edilemez. Daha ziyade kişinin verdiği taahhüdü ihlâli söz konusudur. Ancak yine de iptalin mümkün olmaması sebebiyle geri alma hükümlerine başvurulması daha uygundur. Kanaatimizce bütün bu problemlerin önlenmesi

⁶⁹ <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md9703011618> (ET. 20.01.2025).

⁷⁰ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 158.

⁷¹ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 188.

⁷² Kaya, “Yatırım Yoluyla Vatandaşlık,” 125.

adına, üç yıllık yatırım süresinin sonunda başvuru hakkının doğacağını açıkça ifade eden bir düzenleme yapılması tercih edilmelidir. Mevcut uygulamadaki “*bozucu şarta bağlı vatandaşlık*” şeklinde ifade edilebilecek bu yaklaşımın mâkul karşılanması mümkün değildir.

Yabancıların aranan yatırım şartlarını kaybettiğinin tespiti hususunda ise ilk etapta uygunluk belgesi veren kurum yetkili görülmekte ve bu hususun NVİGM ile Göç İdaresi Başkanlığı’na bildirileceği ifade edilmektedir. Doktrinde ifade edildiği üzere bu ifadenin vatandaşlığın iptali hususunda NVİGM’ye yetki verildiği⁷³ şeklinde anlaşılması, kanaatimizce mümkün değildir. Türk vatandaşlığını kazanma kararının, kararı veren makam olan Cumhurbaşkanı tarafından iptal edileceği hususunun herhangi bir soru işaretine mahal vermemesi gerekmektedir.

D. Millî Güvenlik ve Kamu Düzeni Açısından Engel Teşkil Edecek Bir Durumu Olduğunun Sonradan Ortaya Çıkması

Vatandaşlık başvuru dosyası açılan yabancı hakkında, MİT ve EGM tarafından arşiv araştırması yapılmakta; millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumunun bulunup bulunmadığı tespit edilerek araştırmanın sonucu bildirilmektedir (TVKUY m. 35/2 ve 4). Arşiv araştırması sonucunda millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hâli bulunanların talepleri İçişleri Bakanlığı tarafından reddedilmektedir (TVK m. 12/2). Ancak bütün bu araştırmalara rağmen millî güvenlik ve kamu düzeni açısından engel teşkil edecek bir durumun varlığı, yabancı yatırımcı Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra ortaya çıkabilir. Böyle bir durumun tespiti durumunda, aşağıda örneklerini verdiğimiz Danıştay kararlarından anlaşılacağı üzere, ilgili kişilerin vatandaşlığa alınmasına esas Cumhurbaşkanı kararlarının, hukukî şartlar oluşmadan verilmesinden bahisle TVK m. 40 uyarınca geri alındığı görülmektedir.

Danıştay kararına konu olan bir uyuşmazlıkta; 2020 yılında taşınmaz edinimi yoluyla istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanan davacının, uluslararası uyuşturucu suç faaliyetleri yürüten suç organizasyonu içerisinde yer aldığı, uyuşturucu madde ticareti ve suç örgütü suçlarından Belçika adli makamlarının talebine istinaden uluslararası seviyede Kırmızı Bülten ile arandığı, ülkemizden iadesinin talep edilmesi üzerine ortaya çıkmıştır. Bu talep sonrasında, davacı hakkında tekrar yapılan arşiv araştırması neticesinde,

⁷³ Bkz. Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 188.

millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olabileceğinin değerlendirilmesi üzerine; hukukî şartlar oluşmadan verildiği anlaşılan Türk vatandaşlığının, kazanma tarihinden üç yıl sonra geri alınmasına yönelik karar verildiği anlaşılmaktadır⁷⁴.

Danıştay'da görülen bir uyuşmazlıkta; TVK m. 12/1-b uyarınca 500.000,00 USD tutarında taşınmaz satın almak suretiyle Türk vatandaşlığını yatırım yoluyla kazanan kişinin, Türk vatandaşlığını kazanma tarihinden yaklaşık beş yıl sonra, "*hakkında dolandırıcılık suçundan İsviçre adli makamlarınca tutuklanarak ülkelerine iade edilmesi amacıyla difüzyon mesajı düzenlendiğinin*", bu nedenle adı geçeninin millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olabileceğinin EGM tarafından ilgili idareye bildirildiği; bu sebeple ilgili kişinin vatandaşlığa alınmasına esas Cumhurbaşkanı kararının, hukukî şartlar oluşmadan verilmesi nedeniyle TVK m. 40 uyarınca geri alındığı anlaşılmaktadır⁷⁵.

Başka bir uyuşmazlıkta da yatırım yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan kişinin, Türk vatandaşlığını kazanma tarihinden yaklaşık dört yıl sonra; "*Emniyet Genel Müdürlüğünün ***sayılı yazısı ile davacının "Çete Halinde Dolandırıcılık (Bahis Evi İşletme)" suçundan Çin Halk Cumhuriyeti adli makamlarınca uluslararası seviyede iadesi amacıyla kırmızı bültenle arandığının, anılan bültenin halihazırda aktif olduğunun, mûsnet suçu işleme tarihinin Türk vatandaşlığına alınmasından önce olduğunun, bu nedenle davacının kamu düzeni açısından sakıncalı olduğunun değerlendirildiğinin bildirilmesi üzerine, davacının vatandaşlığa alınmasına esas Cumhurbaşkanı Kararının, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 40. maddesi uyarınca vatandaşlığı kazanma kararının hukuki şartlar oluşmadan verilmesi nedeniyle *** sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile geri alındığı*" belirtilmektedir⁷⁶.

⁷⁴ Danıştay 10. Daire, E. 2023/4836, K. 2024/6781, 24 Aralık 2024 ; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 24.04.2026.

⁷⁵ Danıştay 10. Daire (İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla), E. 2024/3959, 17 Ekim 2024; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 25.12.2024. İlgili uyuşmazlıkta sadece yürütmenin durdurulması talebi hakkında inceleme yapılmış olup, esasa ilişkin karar henüz yayımlanmamıştır.

⁷⁶ Danıştay 10. Daire (İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla), E. 2024/398, 13 Haziran 2024; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 25.12.2024. İlgili uyuşmazlıkta sadece yürütmenin durdurulması talebi hakkında inceleme yapılmış olup, esasa ilişkin karar henüz yayımlanmamıştır.

Benzer bir uyuşmazlıkta TVK m. 12/1-b uyarınca ailesiyle birlikte Türk vatandaşlığını kazanan kişi hakkında “Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 15/11/2022 tarihli yazısında, *** İnterpol biriminden alınan yazıya göre 2019 yılında ***'de dolandırıcılık suçunu işlediğinin anlaşılması ve aynı Genel Müdürlüğün *** sayılı yazısıyla, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından sakıncalı olabileceğinin istihbar olunduğu yönünde görüş bildirilmesi üzerine” hukukî şartlar oluşmadan Türk vatandaşlığını kazanmış olması sebebiyle, davacının Türk vatandaşlığının TVK m. 40 uyarınca Cumhurbaşkanı kararıyla geri alındığı anlaşılmaktadır⁷⁷.

Doktrinde yolsuzluk veya dolandırıcılık yapmış kişilerin vatandaşlık kazanması, kara para aklamak için yatırım yapılması ya da işlediği suçun cezasından kurtulmak amacıyla başka ülke vatandaşlığının kazanılması gibi yatırım programlarının olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi ve güvenlik zafiyetinin aşılması amacıyla; güvenlik soruşturmasının daha detaylı yapılması gerektiği vurgulanmaktadır⁷⁸. Aynı yönde başka bir görüş, TVKUY m. 72/5 uyarınca yapılan soruşturmanın temel olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁷⁹ ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu⁸⁰ kapsamındaki suçlara ilişkin faaliyetlerle ilişkilendirilmiş olduğu; ancak bu araştırmanın, yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılması bakımından millî güvenlik ve kamu düzeni şartına engel bir durumun olmadığını tespiti için tam anlamıyla yeterli olmadığı ifade edilmektedir⁸¹. Yatırımcı, eşi ve çocukları hakkında, hem Türkiye’de hem menşe devlette veya üçüncü bir devlette, haklarında yürütülen herhangi bir cezaî işlem bulunmadığını ve/veya herhangi bir suçtan mahkûm olup olmadıklarını gösteren ve ilgili devlet yetkili makamlarınca düzenlenmiş bir belgenin talep edilmesinin zarurî olduğu belirtilmektedir⁸². Ayrıca ilgili yatırımcılar hakkında uluslararası kuruluşlarla işbirliği

⁷⁷ Danıştay 10. Daire (İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla), E. 2024/666, 3 Ekim 2024; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 25.12.2024. Danıştay 10. Dairesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği benzer nitelikte kararlar için bkz. E. 2023/6471, 3 Ekim 2024; E. 2023/6066, 17 Ekim 2024; E. 2023/3659, 17 Ekim 2024; <https://portal.uyap.gov.tr> (Çevrimiçi Erişim), ET. 25.12.2024. İlgili uyuşmazlıklarda sadece yürütmenin durdurulması talebi hakkında inceleme yapılmış olup, esasa ilişkin kararlar henüz yayımlanmamıştır.

⁷⁸ Öztürk, Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma, 159.

⁷⁹ Resmî Gazete, 12 Ekim 2004, s. 25611.

⁸⁰ Resmî Gazete, 12 Nisan 1991, s. 20843 (1. Mükerrer).

⁸¹ Yılmaz, “Yatırımcı Vatandaşlık,” 212.

⁸² Yılmaz, “Yatırımcı Vatandaşlık,” 212.

sağlanarak kapsamlı bir araştırmanın yapılması ve bu minvalde TVKUY m. 20 ile m. 72/5 hükümlerinin detaylı araştırmaya imkân tanıyacak biçimde genişletilmesi tavsiye edilmektedir⁸³. Mevcut durumda ise başka bir devletin millî güvenliğine ve kamu düzenine aykırı eylemde bulunduğu tespit edilenler veya yabancı mahkeme kararına dayalı hürriyeti bağlayıcı ceza alan kişilerin Türk vatandaşlığını kazanmalarında, Yönetmelik m. 72/5 hükmü kapsamında değerlendirmenin mümkün olmadığı; bu kişilere dair değerlendirmenin, yetkili makamın genel takdir yetkisi çerçevesinde ele alınabileceği ifade edilmektedir⁸⁴.

Yatırımcıya vatandaşlık vermeden önce ikamet izni veren ve ikamet izni süresi boyunca ülkede fiilî ikameti arayan ülkelerde güvenlik ihlallerinin görece daha az yaşandığından bahisle, Türk hukukunda da fiilî ikamet mecburiyetinin aranmasının muhtemel güvenlik sorunlarının engellenmesi açısından faydalı olacağı belirtilmektedir⁸⁵. Hatta öncelikle YUKK kapsamında yeni bir ikamet izni türü olarak “yatırımcı ikamet izni” eklenmesi; paralelinde TVK m. 12’de “yatırımcı ikamet izni ile beş yıl kesintisiz olarak Türkiye’de ikamet edenler” şeklinde bir grup oluşturulması suretiyle düzenlemenin revize edilmesi tavsiye edilmektedir⁸⁶. Böyle bir düzenleme kanaatimizce de uygun olmakla birlikte, sürenin beş yıl değil üç yıl şeklinde düzenlenmesinin daha mâkul olacağı düşünülmektedir.

IV. YATIRIM YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASINA İLİŞKİN KARARLARIN İPTALİ VE GERİ ALINMASININ HÜKÜM VE SONUÇLARI

Yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararının iptali ve geri alınmasının, hem kişinin kendisi hem eş ve çocukları hakkında hüküm ve sonuçları doğmaktadır. Bu sonuçların iptal ve geri alma açısından ayrı başlıklar altında incelenmesi uygun görülmektedir.

⁸³ Yılmaz, “Yatırımcı Vatandaşlık,” 212.

⁸⁴ Rifat Erten, “Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Millî Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hâli Bulunmamak,” PPIL 40, S. 2 (2020): 1351-1371, 1363, <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.825632>.

⁸⁵ Kaya, “Yatırım Yoluyla Vatandaşlık,” 128. Aynı yönde bkz. Baran Çelik, “Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması,” 414; Gölcüklü, “Yatırım Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması,” 140; Kayalı, “Etkili Vatandaşlık İlkesi,” 134.

⁸⁶ Yüksek, Yatırım Yoluyla, 152-153.

A. Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptalinin Hüküm ve Sonuçları

1. İlgili Hakkındaki Hüküm ve Sonuçları

Türk vatandaşlığına alınma kararı iptal edilen kişi, iptal kararının verildiği tarihten itibaren Türk vatandaşlığını kaybeder (TVK m. 32; TVKUY m. 58/1) ve Türk hukuku açısından yabancı statüsünde kabul edilir⁸⁷. TVK m. 33/1 uyarınca, “(1) *Vatandaşlığı iptal edilenler hakkında 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanır...*” şeklinde bir açıklama yer almaktadır. Hükümde 5683 sayılı Kanun’a yapılan atfın YUKK atfı şeklinde anlaşılması gerekmektedir (YUKK m. 122).

Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 33/1 hükmünde geçen “*Bunlardan mallarının tasfiyesi gerekli görülen hallerde bu husus iptal kararında belirtilir*” ifadesinden yola çıkılarak, iki tür iptal kararının varlığından bahsedilmekte ve iptal kararları “*basit (şartsız) iptal kararı*” ve “*kapsamlı (şartlı) iptal kararı*” şeklinde tasnife tutulmaktadır⁸⁸. Basit iptal kararında kişi artık yabancı statüsünde olması itibarıyla yabancıların sahip olabileceği kadar haklara sahip olabileceğinden, bu sınırların aşılması durumunda, ilgili malvarlığının elden çıkarılması gündeme gelecektir. Doktrinde “*tasfiyeli iptal*”⁸⁹ şeklinde de anılan kapsamlı iptal kararında ise cezaî mahiyette bir müeyyide şeklinde, ilgili kişinin Türkiye’deki mallarını en geç bir yıl içinde tasfiye etmesi yönünde karar alınmaktadır⁹⁰. İlgili kişinin Türkiye’deki mallarını en geç bir yıl içinde tasfiye etmemesi durumunda ise malları Hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına kamu haznedarlığı sistemine dâhil bir kamu bankasına yatırılmaktadır (TVK m. 33/1).

Tasfiye kararı cezaî mahiyette bir müeyyide olması itibarıyla, ilgilinin eş ve çocuklarının sahip olduğu mallar tasfiyeye tâbi olmamakta, yalnızca artık yabancı statüsünde olması sebebiyle eğer yabancıların sahip olabilecekleri sınırlamaları aşan bir durum var ise o kısım ile ilgili tasfiye gündeme gelmektedir⁹¹.

⁸⁷ Nomer, Vatandaşlık Hukuku, 150; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 154; Güngör, Tâbiyet Hukuku, 230; Turhan ve Tanrıbilir, Vatandaşlık Hukuku, 151; Erdem, Vatandaşlık Hukuku, 276.

⁸⁸ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 155; Turhan ve Tanrıbilir, Vatandaşlık Hukuku, 151.

⁸⁹ Güngör, Tâbiyet Hukuku, 231.

⁹⁰ Bkz. Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 157-158; Güngör, Tâbiyet Hukuku, 231-232.

⁹¹ Nomer, Vatandaşlık Hukuku, 152; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, Vatandaşlık Hukuku, 159; Güngör, Tâbiyet Hukuku, 234.

2. Eş ve Çocuklara Etkisi

İptal kararının geçerliliği ve sonuçları başlıklı TVK m. 32 uyarınca, “...İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocuklar hakkında da uygulanır”. Esasında bu hükümde geçen “*ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eş*” ifadesi, 5901 sayılı Kanun sistematüğinde 2016 yılına kadar uygulanma kabiliyeti olmayan bir hüküm niteliğindedir⁹². Ancak TVK m. 12’de yapılan değişiklik sonrasında, yatırımcının yabancı eşinin de kendisiyle birlikte Türk vatandaşlığını kazanabileceğinin hükme bağlanmasıyla uygulanma kabiliyeti kazandığı ifade edilebilir.

Yatırım yoluyla vatandaşlık kazanan kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eşi ve kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocukları da kendisiyle birlikte Türk vatandaşlığını kaybeder. Bu kişiler açısından da iptal kararı, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder (TVK m. 32; TVKUY m. 58/1).

TVKUY m. 58/2’de açıkça, iptal kararının; Türk vatandaşlığını kazanan kişinin, kazanma tarihinden sonra doğan çocuğuna ve sonradan evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan eşine tesir etmeyeceğı ifade edilmektedir. Buna göre kişinin Türk vatandaşı olduğı süre zarfında çocuk sahibi olması durumunda, bu çocuklar soy bağı esasına göre aslen vatandaşlık kazanacaklarından, bu vatandaşlıklar iptal kararından etkilenmeyecektir. Benzer şekilde bu süre zarfında evlenme veya evlat edinilme suretiyle Türk vatandaşlığı kazanılmışsa, bu kazanılan vatandaşlıklar iptale konu olan karardan bağımsız olmaları itibarıyla, iptal kararından etkilenmeyecektir.

İptal kararının, karar tarihinden itibaren hüküm ifade etmesi ve ilgili karardan bağımsız olarak kişinin Türk vatandaşı olması itibarıyla başka yollarla Türk vatandaşlığı kazanan kişilerin vatandaşlığının iptal kararından etkilenmemesi, hukukî istikrar ve hukukî güvenlik ilkelerinin vatandaşlık hukukundaki öneminin tezahürü şeklinde nitelendirilmektedir⁹³.

⁹² Bu hükmün uygulanması bakımından doktrinde verilen örnek, 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 15 uyarınca, vatansız kadının, erkek eşin Türk vatandaşlığına alınma müracaatına dâhil edilerek vatandaşlık kazanmış olması ve ilgili erkek hakkında 5901 sayılı TVK uyarınca iptal kararı verilmesi durumunda, onunla birlikte eşinin de vatandaşlığı kaybedeceğı şeklindedir (Güngör, Tâbiyet Hukuku, 233, dn. 594).

⁹³ Güngör, Tâbiyet Hukuku, 249.

B. Türk Vatandaşlığının Geri Alınmasının Hüküm ve Sonuçları

Vatandaşlık kararlarının geri alınması durumunda, karar, ilk karar tarihinden itibaren hükümsüz hâle gelmektedir (TVKUY, m. 66). Dolayısıyla idarî karar, geçmişe etkili olarak, verildiği andan itibaren hiç alınmamış kabul edilecektir⁹⁴. İlgilinin Türk vatandaşlığına alındığı ilk karar tarihinden itibaren yaptığı bütün işlemlerin geçersizliği gündeme gelecektir⁹⁵.

Yatırım yoluyla vatandaşlık kazanan kişi açısından değerlendirdiğimizde, vatandaşlık kazanılmasına esas karar geri alındığında, yatırımcı Türk vatandaşlığını hiç kazanmamış gibi kabul edilecektir. Aynı şekilde kendisiyle birlikte Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocukları da geçmişe etkili olarak Türk vatandaşlığını kaybedecektir⁹⁶. Dahası kararın geçmişe etkili olmasının doğurduğu ağır sonuçlar itibarıyla, ilgili karara bağlı olmaksızın soy bağı esasına dayanarak veya evlenme yoluyla yahut evlat edinilme suretiyle Türk vatandaşlığı sonradan kazanan kişilerin vatandaşlık statüsünün de zincirleme olarak hukukî dayanaktan yoksun kalacağı ifade edilmektedir⁹⁷.

Türk vatandaşlığına alınma kararının iptalinde temelde kişi kusurlu olduğu hâlde kararın geleceğe etkili bir şekilde verildiği dikkate alındığında, ilgilinin kusurlu olmadığı bir durumda, geçmişe etkili şekilde geri almaya karar verilmesi doktrinde eleştirilmektedir⁹⁸. Bu noktada temel hukukî sorunun vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin kararlara dair geri almanın kabul edilmesi noktasında olduğu vurgulanmakta, TVK m. 40 hükmünün, vatandaşlığın devamlılığı ve hukukî istikrar (*hukukî güvenlik*) ilkeleri ile vatandaşlığın insan hakkı olduğu ve vatansızlığın önlenmesi düşünceleri çerçevesinde gözden geçirilmesi gerektiği belirtilmektedir⁹⁹. Ancak bu noktada, daha önce bahsi geçen Danıştay kararlarına konu olan uyuşmazlıklarda olduğu gibi, millî güvenlik ve kamu düzenine aykırılık olduğunun sonradan tespit edilmesi durumunda, Türk vatandaşlığının kazanılmasına dair kararın geri alınmasının yerinde olduğu kanaatindeyiz.

⁹⁴ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 247; Özbek, *Türk Vatandaşlığıyla İlişkisinin Kesilmesi*, 166.

⁹⁵ Özbek, *Türk Vatandaşlığıyla İlişkisinin Kesilmesi*, 165.

⁹⁶ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 250.

⁹⁷ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 250-251.

⁹⁸ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 250.

⁹⁹ Güngör, *Tâbiyet Hukuku*, 250-251.

SONUÇ

Türk vatandaşlığını kazanma kararının, ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda verildiği tespit edildiğinde, ilgili karar, TVK m. 31 uyarınca kararı veren makam tarafından iptal edilir. Yabancı'nın vatandaşlığa alınmasına ilişkin hukukî şartlar gerçekleşmediği hâlde, idarenin yanlıgısı sonucunda Türk vatandaşlığını kazanması durumunda ise vatandaşlığın iptali değil, TVK m. 40 uyarınca vatandaşlığa alınma kararının geri alınması gündeme gelmektedir. Her iki hüküm, şartlar oluştuğunda, yatırım yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması şeklinde anılan TVK m. 12/1-b hükmü uyarınca kazanılan vatandaşlıklar için de uygulanacaktır.

Yabancı yatırımcıların yatırımı üç yıl elde tutma taahhüdü ile vatandaşlık kazanabilmeleri çeşitli problemlere sebebiyet vermektedir. “*NVİGM - Usul ve Esaslar*” başlıklı belgede, öngörülen üç yıllık sürede aranan şartların kaybedilmesi durumunda TVK m. 31 uyarınca Türk vatandaşlığını kazanma kararının iptal edileceği açıklaması Kanun'un lafzına aykırıdır. Türk vatandaşlığının iptaline ilişkin TVK m. 31 hükmü kapsamında bu gerekçe ile iptal kararı verilmesi mümkün değildir. Hukukî şartlar oluşmadan verilmiş bir karar olmasından bahisle ancak TVK m. 40 uyarınca geri alma hükmünün uygulanması düşünülebilir. Ancak teknik olarak geri alma hükmündeki şartların oluştuğunu söylemek de mümkün değildir. Nitekim başvuru esnasında hukukî şartların oluşmadığı ifade edilemez. Daha ziyade kişinin verdiği taahhüdü ihlâlî söz konusudur. Kanaatimizce bütün bu problemlerin önlenmesi adına, üç yıllık yatırım süresinin sonunda başvuru hakkının doğacağını açıkça ifade eden bir düzenleme yapılması en doğru yol olacaktır. Vatandaşlığın kazanılması gibi önemli bir mevzuda kişilerin taahhüdüne bağlı olarak hareket edilmesi, adeta “*bozucu şarta bağlı vatandaşlık*” gibi bir yaklaşımın benimsenmesi kesinlikle mâkul karşılanabilecek bir durum değildir.

Netice olarak, yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılmasına ilişkin mevcut düzenlemenin kaldırılması, hem Türk vatandaşlığının itibarının korunması hem ülke menfaatleri gereği en büyük temennimizdir. Bu yönde bir yaklaşım tercih edilmezse, en azından ilgili hükümlerde maddî değer bu kadar ön planda tutulmadığı şekilde düzenleme yapılması, özellikle de aktif yatırım yöntemlerine ağırlık verilmesi gerektiği aşikârdır. Yatırımcı ikamet izni şeklinde ülkede fiilî ikameti de zorunlu kılacak bir düzenlemenin yapılması,

vatandaşlık başvurusunun üç yıl gibi mâkul bir ikamet süresi sonunda mümkün hâle getirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Danıştay kararlarına yansıyan uyuşmazlıklar ise yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılması yönteminde millî güvenlik ve kamu düzeni araştırmasının daha detaylı yapılmasının zorunlu olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Buna yönelik olarak araştırmanın kapsamını genişletecek hukukî değişikliklerin yapılması da elzemdir.

KAYNAKÇA

- Acun Mekengeç, Merve. “Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi.” PPIL 43, S.1 (2023): 233-283. <https://doi.org/10.26650/ppil.2023.43.1099977>.
- Arslan, Şule. Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahat Hakkı. On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Aybay, Rona; Özbek, Nimet ve Gizem Ersen Perçin. Vatandaşlık Hukuku. Siyasal Kitabevi, 2019.
- Baran Çelik, Neşe. “Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması.” TBB Dergisi 30, S. 130 (Mayıs - Haziran 2017): 357-419.
- Bayata Canyaş, Aslı. “Hukukî Şartlar Oluşmadan Verilmiş Olan Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının Geri Alınmasında Süre Sorunu.” TBB Dergisi 27, S.114 (Eylül- Ekim 2014): 347-360.
- Can, Hacı. Vatandaşlık Hukuku Temel Bilgiler. Adalet Yayınevi, 2025.
- Çelik, Alihan. Türk Yabancılar Hukuku Bakımından Turkuaz Kart Uygulamasının Yeri ve Rolü. Adalet Yayınevi, 2023.
- Çuban, Mikail Enes. Türkiye, İngiltere ve Malta Hukuk Sistemlerinde Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılmasının Mukayeseli İncelenmesi. Adalet Yayınevi, 2023.
- Dardağan Kibar, Esra. “Türk Vatandaşlık Mevzuatı ve Güncel Gelişmeler Işığında Vatandaşlığın Kanuniliği İlkesi,” içinde Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu, 18-20 Nisan Antalya, Editörler Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli, 3-17. Savaş Yayınevi, 2019.
- Doğan, Vahit; Yılmaz, Alper Çağrı ve Lale Ayhan İzmirli. Türk Vatandaşlık Hukuku. Seçkin Yayıncılık, 2025.
- Dülger, Ahmet. “Taşınmaz Satın Alınmasıyla Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılmasında Değerleme Raporu ve Uygunluk Belgesi Alınması.” İnÜHFD 16, S. 1, (2025): 167-180. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.1600688>.
- Egemen Demir, Işıl. “İdare Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptali ve Geri Alınması Kavramları,” TBB Dergisi 31, S. 139 (Kasım – Aralık 2018): 129-164.
- Elçi, Fidan. “Türk Vatandaşlığının Taşınmaz Edinimi Yoluyla Kazanılmasının Sayısal Veriler Çerçevesinde Analizi.” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020.

Erdem, B. Bahadır. Türk Vatandaşlık Hukuku. Beta Yayınları, 2022.

Erden, Hümeyra Zeynep. “12 Mayıs 2022 Tarihinde Yapılan Son Değişikliklerden Sonra Taşınmaz Edinimi Yoluyla İkamet Şartı Aranmaksızın İstisnai Yoldan Kazanılan Türk Vatandaşlığında Son Durum ve Dünyadaki Güncel Uygulamalar.” içinde Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi - Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları, Editörler Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit, 147-176. Yetkin Yayınları, 2023.

Erkan, Mustafa. “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 72/5. Maddesinin Kanunilik İlkesi ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Bağlamında Değerlendirilmesi.” Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, S. 175 (Mart 2019): 329-356.

Erkan, Mustafa. “Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi.” PPIL 39, S. 2 (2019): 415-446. <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0023>.

Erkan, Mustafa. “Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında ‘Milli Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramlarının İncelenmesi.” içinde Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu, 18-20 Nisan Antalya, Editörler Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli, 17-39. Savaş Yayınevi, 2019.

Eroğlu, Erman. “Güncel Yargı Kararları Işığında Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Kavramlarının İdarenin Takdir Yetkisi Bağlamında Değerlendirilmesi.” ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 6, S. 2 (2024): 1974-2008. <https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1544599>.

Erten, Rifat. “Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hâli Bulunmamak.” PPIL 40, S. 2 (2020): 1351-1371. <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.825632>.

Esen, Emre. Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri. Beta Yayınları, 2019.

Fişek, Hicri. “Vatandaşlığa Alınmanın İptali,” içinde Prof. Dr. Osman Fazıl Berki’ye Armağan, 373-396. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 411, 1977.

Gölcüklü, İlyas. “Güncel Gelişmeler Işığında Yatırım Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması: Problemler ve Çözüm Önerileri.” PPIL 40, S. 1 (2020): 125-137. <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.1.0028>.

- Güner, Cemil. "Türk Vatandaşlığını Kazanma Kararının İptaline İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış." içinde Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu, 18-20 Nisan Antalya, Editörler Prof. Dr. Vahit Doğan, Dr. Öğr. Üy. Alper Çağrı Yılmaz ve Dr. Lale Ayhan İzmirli, 61-94. Savaş Yayınevi, 2019.
- Güner, Cemil. "Türk Vatandaşlığının Kazanılması ve Kaybı Kararlarının Geri Alınması." PPIL 37, S. 2 (2017): 376-407.
- Günerbüyük, Uygur. Yabancıların Taşınmaz Alımı ile Vatandaşlık Kazanmaları - Uygulamacı El Kitabı. Seçkin Yayıncılık, 2025.
- Güngör, Gülin. Tâbiyet Hukuku (Gerçek Kişiler - Tüzel Kişiler - Şeyler). Yetkin Yayınları, 2024.
- İrge Erdoğan, Burcu. "According to the Turkish Citizenship Law No. 5901 Evaluation of The Polygamy Problem in Acquiring Turkish Citizenship Through Investment with the Recent Decision of the 2nd Civil Chamber of the Supreme Court of Verdict Dated 04.26.2022." Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7, S.1 (2024): 224-240. <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2024.116>.
- Karaağaç, Ömür. "Nitelikli Yabancı Yatırımcı Kavramı ve Buna Bağlı Hüküm ve Sonuçlar." içinde Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi - Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları, Editörler Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit, 223-245. Yetkin Yayınları, 2023.
- Kaya, Talat. "Dünyadaki Örnekler Işığında Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Uygulamasına Eleştirel Bir Bakış." İnönü University Law Review 12, S. 1 (2021): 115-132. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.840448>.
- Kayalı, Didem. "Etkili Vatandaşlık İlkesi ile Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Programları Üzerine Bazı Düşünceler," PPIL 43, S. 1 (2023): 105-137. <https://doi.org/10.26650/ppil.2023.43.1.1240913>.
- Nalçacıoğlu Erden, Hümeysra Zeynep. "Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptalinde Süre." PPIL 36, S.1 (2016): 1-32. <https://doi.org/10.56701/shd.1373034>.
- Nomer, Ergin. Türk Vatandaşlık Hukuku. Filiz Kitabevi, 2023.
- Özbek, Nimet. "Comparative Study on Citizenship by Investment: Example of Turkey." Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XI, S. 2 (2021): 3-19. <https://doi.org/10.52273/sduhfd..1014936>.

- Özbek, Nimet. Türk Vatandaşlık Hukukunda İlgilinin İstemi Gerekmeksizin Türk Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi. Yetkin Yayınları, 2019.
- Özkan, Işıl. "Vatandaşlık Satılabilir Bir şey midir?" Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi 1, S.1 (2018): 53-78.
- Özkan, Işıl. "Yeni Vatandaşlık Türleri: Çağdaş Bir Tipoloji Mi?" D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan 21, Özel Sayı (2019): 2205-2251.
- Öztürk, Necla. Yatırım Yoluyla İkamet Etme ve Vatandaşlık Kazanma. On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Şit Köşgeroğlu, Banu. "İstisnai Yoldan Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Genel Esaslar ve Son Değişiklikler Çerçevesinde Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması." Hacettepe HFD 7, S. 1 (2017): 169-198.
- Tanrıbilir, Feriha Bilge. "Vatandaşlığın İrade Dışı Kayıp Halleri." içinde Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008) Bildiriler, Editörler Prof. Dr. Vahit Doğan, Doç. Dr. Feriha Bilge Tanrıbilir, Yrd. Doç. Dr. Banu Şit, 143-163. Seçkin Yayıncılık, 2008.
- Tiryakioğlu, Bilgin. "Yeni Türk Vatandaşlığı Kanununun Eleştirel Analizi." içinde Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler - Uluslararası Sempozyum Bildirileri (5 ve 16 Mayıs 2009 - Anadolu Üniversitesi/ Eskişehir - Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 175): 24-67.
- Toksoy, Gökçen Elif. "Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılmasında Eş ve Çocukların Durumu, Karşılaşılan Problemler." içinde Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Milletlerarası Özel Hukuk Kongresi – Eskişehir, 18-20 Ekim 2023 - Kongre Bildirileri ve Tartışmaları, Editörler Prof. Dr. Bilgin Tiryakioğlu, Prof. Dr. Mesut Aygün, Dr. Öğr. Üy. Ayşe Kübra Altıparmak Elmas, Dr. Öğr. Üy. Cansu Kaya Ülken, Arş. Gör. Banu Uslu Yiğit, 177-187. Yetkin Yayınları, 2023.
- Toksoy, Gökçen Elif. "Yatırım Yoluyla Vatandaşlık Kazanılması: Problemler ve Çözüm Önerileri." Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara 2023.
- Töre, Nazlı. "Yatırım Yoluyla İkamet ve Vatandaşlık." Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD) 11, S. 39 (Temmuz 2019): 83-108.
- Turhan, Turgut ve Feriha Bilge Tanrıbilir. Vatandaşlık Hukuku. Yetkin Yayınları, 2017.
- Tüysüz, Cemre. "Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi." İnÜHFD 13, S.1 (2022): 48-65. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.997209>.

Uluocak, Nihal. Türk Vatandaşlık Hukuku (Karşılaştırmalı - Uygulamalı). Filiz Kitabevi, 1986.

Yılmaz, Alper Çağrı. “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Yatırımcı Vatandaşlık Olgusu: Ius Pecuniae.” PPIL 38, S. 1 (2018): 191-216. <https://dx.doi.org/10.26650/ppil.2018.38.1.0004>.

Yüksek, Elif. Türk Vatandaşlığının Yatırım Yoluyla Kazanılması. Yetkin Yayınları, 2023.

Yazar Beyanı / Author's Declaration

Mali Destek / Financial Support:

Yazar(lar), bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayımlanması için herhangi bir finansal destek almadığını/alınmadığını beyan eder. / *The author(s) declare(s) that no financial support was received for the research, authorship, or publication of this study.*

Yazar Katkıları / Authors' Contributions:

Bu çalışma, yazar(lar) tarafından hazırlanmış olup, tüm yazar(lar) çalışmaya asli katkı sağlamış ve makalenin son halini onaylamıştır. / *This study was prepared by the author(s). All author(s) contributed substantially to the work and approved the final version of the manuscript.*

Çıkar Çatışması-Ortak Çıkar / Declaration of Conflict of Interest-Common Interest:

Yazar(lar) tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. / *No conflict of interest or common interest has been declared by the author(s).*

Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval:

Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. / *This study does not require ethics committee approval or any special permission.*

Araştırma ve Yayın Etiği / Research and Publication Ethics:

Yazar(lar), çalışmanın tüm süreçlerinde derginin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu, makalenin özgün olduğunu ve intihal yapılmadığını, verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, suç unsuru veya hukuka aykırı yöntem kullanılmadığını, üçüncü kişilerin telif haklarının ihlal edilmediğini, karşılaşılabilecek etik ihlallerde derginin ve editör kurulunun sorumlu olmadığını, ayrıca bu çalışmanın başka bir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan eder. / *The author(s) declare(s) that they have complied with the journal's scientific, ethical, and citation principles throughout all stages of the study; that the manuscript is original and not plagiarized; that no falsification of data has been made; that no unlawful method or material has been used; that no third-party copyrights have been infringed; that the journal and its editorial board bear no responsibility for any potential ethical violations; and that this study has not been submitted to or evaluated in any other academic publication.*

